

113
C. 13. num. 3.

I. N. D. N. J. C. 1684, 5

A U T O R I T A T E
Magnifici Jctorum Ordinis
in
florentissimâ Academiâ Jenensî
De

6

J 442

COITU DAMNATO,

SUB PRÆSIDIO

DN. JOH. VOLK. Bechmann/

Hæreditarii in Obern-Cröbra/

JCTI, S. Rom. Imp Exempti, Comitis Palatini

Cæs. P. P. Cod. Juris Publici &c. Famigeratissimi, Consiliarii

Sax. Curia Provincialis, & Scabinatus Assessoris Gravisimi,
Spectatissimi,

Dn. Patroni ac Promotoris sui maxime

devenerandi,

ad diem Junii. M DC LXXXIV.

H. L. Q. C.

disputabit

A U T O R E T R E S P O N D E N S .

JOHANN. WOLFFGANG. Stelkner/

Brandenb. March.

J E N Æ

L I T E R I S N I S I A N I S .

V I R O

Per-Illustri & Reverendisimo

D O M I N O

D N. GEBHARDO JULIO
de Mandelsloh/

Serenissimi ac Potentissimi Electoris Branden-
burgici in Ducatu Magdeburgensi Regimi-
nis, tam Civilis, quam Bellici, *respectivè* Consiliario & Com-
missario Generosissimo, ut & Ecclesiarum Collegiatarum
S. S. S. Sebastiani, Petri, Pauli & Gangolfs *itidem respectivè*
DECANO ET SENIORI Spectabilissimo, nec non Dynasta
in Ketten / Hesperdinge / Zeutenwinckel / Mese-
berge / Mablenshin &c.

ERVDTORVM MECENATI CERTISSIMO,

DOMINO MEO BENIGNISSIMO,

Felicitatem perennem!

Ircumibant vigiles curæ, sic
fixa laboris
meta tui. Themidos speratæ
gloria palmæ
inflammât Te, mens doctis exercita
curis
omnibus faustis *Sapientium ad tem-
pla serena*
tendit; *Magna patet præstantibus A-
rea cœptis.*

*Præ-Eximio Dno Authori animum gratul.
& hæc amicâ m. & m. scrib.*

Joh. Volk. Bechmann / D.

Mlrum est, ad fœdas demitti cor-
pora culpas,
nec socio lecto consociare decus.
Tu verò facinus divinâ lege refre-
nans
demonstras mentis robur & ingenii.

F

Nos

*Nos plausu excipimus studium hoc in-
signe; Laborem
pensabit largo fœnore diva The-
mis.*

*Ἀπολογία, affectu tamen prolixo &
fincero scribeb.*

Georg. Wolffg. Wedelius, D.

Quem damnat Coitum Legum veneranda pore-
stas,

Christiadum sanè quemque cavere decet.

Hoc & Tu satis indigitas STELTZNERE, probasq;

Quod clarè præfens hoc cè norat specimen.

Gratulor his ausis, faxit Rex magnus Olympi,

Ut Tibi sint Comites Gloria, Fama, Salus.

*Nob. Dno Autori, Fautori suo honoratissimo,
gratulante calamo scribeb.*

Joh. Georg. Simon. D.

DVm medio cœlo lampas Phœbéa
refulget,
Nonnullis volupe est otia blanda
sequi.

Tu

P R Æ L O Q V I V M.

Ventium est generare sibi simile.
 Hinc ipsa natura distinxit sexum,
 conformavit membra generationi
 destinata, & maximam homini ad
 coitum indidit cupiditatem. *v. l. 2. C. de Indict. Vi-*
duit. Toll. Nov. 2. C. 3. Nov. 39. C. 2. Quam ta-
 men, nè ad quasvis impellat permixtiones, ra-
 tionis imperio subjecit, ut, quoties instinctus isti
 naturales in actum deducuntur, Legibus fiant con-
 formes, omnes verò coitus contra illud dictamen
 rectæ rationis facti damnentur. Quorum pro-
 hibitionem, pœnas & dispensationem, qua
 fieri potuit brevitate, loco documenti publici,
 otii mei literarii, pro ingenii modulo inda-
 gaturus, summum Numen, ut omnium bo-
 norum & donorum, *Jacob. 1. vers. 17.* ita in spe-
 cie donorum animi, ut sunt Sapientia & Scientia,
Eccles. 1. vers. 1. fontem & originem, à quo omne
 principium faciendum, *Nov. 59. Troëm.* humilli-
 mis veneror precibus, pro scopo, qui Gloria ipsius,
 proximi salus, felicissimè consequendo.

(2)

DISSERTATIONIS
De
COITV DAMNATO

PARS PRIOR,
Coitus Damnati cum Evolutione Onomatolo-
gia, Definitionis Realis & Divisionis Naturam &
Moralitatem exhibet.

CAPVT I.

*Coitus Damnati Definitionem
Nominalem & Realem sistit.*

ARGVMENTVM.

*Ante omnia disputaturo, quid res sit, respiciendum as-
seritur 1. Quod ex Definitione apparet 2. Cujus Definitio-
nis subjicitur Divisio 3. & partes Definitionis Nominalis
4. Etymologia alia Grammatica 5. alia Logica 6. que ex-
plicatur ratione vocabuli Coitus 7. cujus annectitur Sy-
nonymia, 8. & Homonymia, 9. cum explicatione 10. & seqq.
Unde derivetur vocabulum Damnatus, 14. quid involvat
15. quodnam ejus Synonymum, exponitur 16. cum seqq. &
evoluta Homonymia 18. & seqq. definitur 23. que. Definitio
examinatur 24. & 25.*

POSITIO I.

1 **N**on sine ratione Imp. noster monet in l. 13. §. 3.
ff. de Reb. Dub. Animadvertendum esse, quid
sit, de quo queritur, cum alias facile minutia
quaedam inde oriunda rerum tractandarum
2 rumpant pondera. Quid autem res sit, nul-
lo aptiori medio potest explanari, quam Defi-
nitione, ad quam ceu Lydium Lapidem cuncta probantur,

&c

& pro separata natura Vocabuli & Rei ipsius una Nominis, 3
altera Rei constituitur.

II. Definitionem ergo seu Descriptionem Nominalem 4
quod attinet, absolvitur illa Etymologia, Synonymia & Ho-
monymia.

III. Etymologia alia est Grammatica, alia verò Logica. 5
Ratione Etymologiae Grammaticae Coitus est nomen Verba- 6
le à Verbo *coire* descendens, quod ex Praepositione *Cum* &
Verbo *Co* compositum: Ratione verò Etymologiae Logicae
Coitus à *coeundo*, h.e. *miscendo* seu *immiscendo* vel *permiscendo*, ut
dicitur in *Nov. 2. c. 3. circa medium*. descendere non ambigitur;
eo, quod ii, qui coeunt, cupidius in amplexus ruant, & spiritu
vivifico turgidum semen in ipsum ventrem immittant. 7

IV. Ex quibus facile colligi possunt ejus Synonyma, scil. 8
Commixtio, *Immixtio*, *Permixtio*, *Congressus* &c. ein fleischlich Zus-
ammenhalten/Erkenntnis. Cum autem vocabulum Coitus, 9
quemadmodum & plurima alia, negotiorum humanorum
conditione & multitudine, nec non vocabulorum paucitate,
ita ferente *L. 4. ff. de Praeser. Verb.* quodammodo sit ambigu-
um, ad evolutionem ejus Homonymiae properandum.

V. Quae Homonymia pariter ex praecedenti pos. simul 10
elucescit, scil. quod vocabulum Coitus hic in sensu speciali, 11
non pro nudo conventu quodam, vel personali seu corpora-
li vel mentali, sed pro Coitu carnali accipiatur, quem homo 12
ex facultate animae sensitivae suscipit. *Arist. de Generat. Animal.*
L. 2. Cap. 1. Quamvis bruta animalia à sola natura regantur, & 13
ex necessitate agant, libero agendi arbitrio destituta, *Thom.*
L. 2. Qv. 13. Art. 2. In homine autem appetitus sensitivus ratio-
nis obtemperet imperio, ab eoque gubernetur.

VI. Alterius vocabuli Inscriptionis quod attinet Ety- 14
mologiam, Damnatus dicitur quasi *diminutus* à *demendo* seu
minuendo. Nimirum quod omnis Justitia Coitui Damno 15
fit adempta. Et cum damnandi verbum Obligationem quan-
dam involvat pro nostra substrata materia, idem est, ac coeun-
tem reum & obnoxium poenae seu rei alicujus praestandae fa-
cere.

16 VII. Et sic quod Synonymiam vocabuli Damnati attinet, convenit quodammodo cum *Proscripto*; cum pariter dicantur damnati, *arg. tit. C. de Bonis Proscript. sv. Damn.* à scribendi ceremonia, quam Ulpianus explicat in *l. ii. §. 3. ff. de Inst. Act.*

17 Hinc, utcunque proscripti illi, damnati nondum fuerint, quia tamen in ea causa erant, ut & condemnationi & executioni, si copia eorum haberi posset, essent subjiciendi, bona eorum, statim, pariter ut jam condemnatorum, occupabat Fiscus. Ratione depromta à majori: Cujus enim persona & corpus Magistratui obnoxium est, ejus longè fortiori ratione & bona. *arg. tit. C. Nè fidej. dot. dent.*

18 VIII. Ratione Homonymiæ, quanquam ipsa sui natura
19 verbum *Damnatus* judiciale videatur, latius tamen sumtum, & in reliquis civilibus Obligationibus usurpatum reperio: Cum
20 & Romanis Legata Damnationis frequentata sint, quibus heredes suos ad aliquid dandum vel faciendū obstringebant, cujus
21 formula exhibetur *§. 21. Inst. de Leg. Add. Dd. ad eund. §. 2. d. t.* Sic
22 notæ quoque sunt *Leges Damnate*, nec non, quod sæpius damnatum pro eo, quod prohibitum & interdictum est, accipitur, inter omnes constat, in quo sensu etiam à nobis nunc accipitur.

23 IX. Hinc etiam, ut totam rem in compendium redigam, brevissimè *Coitum Damnatum* definitio, per Concubium Legibus prohibitum. Ita enim, cum communiter coeuntes concubant, dici solet. Ergo, quo distinguatur a matrimonio, addenda erant verba: *Legibus prohibitis*. Scilicet Naturalibus, Gentium & Civilibus, ut sic omnes illicitas conjunctiones sub Definitione comprehenderem.

C A P V T II.

Coitus Damnati Divisiones

ostendit.

A R G U M E N T U M.

Transitur ad Coitus Damnati Divisiones 1. prius aut

tem ejus indagatur fundamentum, quod luxuriam dicimus 2. cujus species recensentur 3. quorum aliqua adhuc videntur controversae, 4. ex subjectis Instantiis, ad quas respondetur 6. Et hinc dividuntur tam ratione personarum, qualitatis 7. quam aliarum circumstantiarum: 8. In Coitus Damnatos (1) prostitutionis publicae 9. ut Fornicatio 10. quae definitur 11. Et separatur à Stupro 12. cujus occasione Coitus Damnatos (2) dicitur corruptionis 14. Et ratione Stupri est vel voluntarius 16. vel violentus 18. ratione necessitudinis verò incestuosus 19. Et 20. vel ex Jure Gent. vel ex Jure Civ. 21. ratione Fidei Conjugalis Adulterium audit 22. quod sub dividitur in simplex, 23. Et duplicatum 24. Et tandem ratione Poti violati Sacrilegium dicitur 25. Et pariter dividitur in duplicatum 26. Et simplex 27. ex qualitate delinquentium (3) est cohabitatio illicita, quae fit per Concubinatam 28. Et denique (4) ex mera Libidine procedit per Sodomiam 29. quae variè dividitur. 30. Ratione circumstantiarum est vel Vinculi duplicis, ut in Polygamia 31. vel violenta de loco ad locum deductionis 32.

X.

ANtequam autem has prohibitiones plenius discutiamus, Coitus Damnatu Divisio prius erit indaganda. Cum enim pro fundamento & fine habeat Luxuriam, omnes quoque ejus Species huc pertinent, cujusmodi Thom. *Quaest. 154. Art. 1. 3* ex Gratiano *sex reverset*: Fornicationem, Adulterium, Incestum, Stuprum, Raptum & vitium contra naturam, quibus & addunt Sacrilegium, inter quas quidem, aliqui, Adulterium, Incestum, Raptum, Stuprum & Sacrilegium non esse propriè Species Luxuria, sed solum morali & vulgata ratione loquendi, cum deformitas, quam addit circumstantia illa personae vel loci Luxuriam contrahens, non sit contra castitatem, sed contra aliam virtutem: In Adulterio, Raptu & Stupro contra *Justitiam*: In Sacrilegio contra *Religionem*: In Incestu con-

6 tra *Pietatem*, quæ Parentibus & Sanguine junctis debitam re-
 verentiam deserit: Sed cum *Luxuria* magis sit formalis in
 hisce Delictis & per modum finis se habeat, *Justitia* verò ma-
 gis materialiter & per accidens concurrat, cum *Adulterium*
 vix committatur, ut fiat *Injuria*, sed ob voluptatem carna-
 lem, committantur etiam hæc Delicta in materia *Luxuriæ*,
 & per actum ejus; potius dicuntur Species *Luxuriæ*, quam
Injustitiæ, magis in iisdem elucente *Luxuria*, *Less. de J. & J.*
Lib. 4. Dub. 6.

7 XI. Dividitur proindè *Coitus Damnatus* vel ratione
 8 Personarum seu delinquentium qualitatis, vel propter cir-
 cumstantias extrinsecus personam afficientes, quamvis hac
 ratione ob varias qualitates nomen Generis sc. *Damnati Coitus*
 quandoque mutetur: *Hahn. Dissert. Select. 14. pos. 8. 9. 10. § 11.*

9 XII. Ratione Personarum qualitatis *Coitus Damnatus*
 10 vel (1) *Prostitutionis Publicæ* dicitur, ut *Fornicatio* in specie sic
 11 dicta, quæ est *Concubitus* cum meretrice pluribus se prosti-
 12 tuente commissus, *Dn. Struv. J. R. G. F. Lib. 3. Tit. 28. §. 14.* adeoq;
 13 differt à *Stupro* pariter in sensu specialiori accepto pro forni-
 catione seu desolatione *Virginis* vel *Vidux honestæ*, §. 4.
Inst. de Publ. Jud. ibique *Dn. Stryk. Add. l. 6. §. 1. & l. 54. ff. ad l.*
Jul. de Aduli. l. 101. ff. de V. S. l. 3. C. de Concub. c. lex illa. c. 36. Quest. 1.
 14 Qua ratione *Coitus Damnatus* (2) *Corruptionis* seu *Violationis*
 dicitur.

15 XIII. Et sic iterum quadruplex est: (α) Dum commit-
 16 titur cum *Fœmina honesta*, de qua specie modo dictum, &
 est ipsum *Stuprum*. Quod tamen iterum dividitur in *Volunta-*
rium, quod consentiente vel parum reluctante *Virgine* vel *Vi-*
 dua committitur, arg. d. §. 4. *Inst. de Publ. Jud.* cum semper ubi
 17 Electio adhuc locum habet, ratio inviti non habeatur, *Arist.*
 18 *L. 2. Eth. C. 7. & Violentum*, quod citra voluntatem patientis,
 usque ad ultimum Actus punctum & exclamationibus & re-
 liquis corporis viribus resistentis, per vim aliisque illicitis ar-
 tibus committitur, fortè magicis, aut incusso metu, qui etiam
 in constantissimum Virum cadere potest: ut ex celebri illo
 exemplo *Lucretiæ*, quam *Romanæ pudicitæ Ducem* vocat
Valer. Max. Lib. 6. cap. 1. apparet.

XIV.

XIV. Ratione Corruptionis seu Violationis Coitus 19
 Damnatus (2) *Necessitudinis* dicitur, & aliàs nomine *Incestus*
 effertur, seu Stupri in personas sanguine & affinitate junctas
 commissi, quæ ex prohibitione Juris Matrimonium contrahe- 20
 re nequeunt, conf. Dd. *ad Auth. Incestus. & Auth. Ex complexu.*
Et. t. C. de Incest. Nupt. Adeoq; subdividitur in eum, qui fit in- 21
 ter Ascendentes & Descendentes, & eum, qui ratione Cōsanguini-
 titatis vel Affinitatis committitur, conf. Dn. Stryk. *in Annot. ad*
Tit. Inst. de Nupt. Rubr. de Comp. Grad. in Consanguinitate cum seqq.

XV. Ad quod Divisionis principalis membrum quoq; spe- 22
 etat Coitus Damnatus (3) *Fidei Conjug. alii* seu ipsum *Adulte-*
rium, cum dicatur thori alieni violatio, per d. §. 4. *Inst. de Publ.*
Jud. l. 6. §. 1. ff. ad L. Jul. de Adult. C. 2. c. 36. Qu. 1. C. Machaberis.
c. 32. Qu. 5. & l. 220. ff. de V. S. Quod pariter subdividitur, nempe
 in *Adulterium simplex*, quo unius saltem thorus violatur, & 23
duplicatum, in quo uterque & proprium & alienum thorum 24
 polluit, Dn. Struv. *d. l. §. 16. Berlich. Tom. 4. Conclus. 27. n. 6.*

XVI. Denique Coitus Damnatus Corruptionis seu 25
 Violationis contingit quoque (4) *Violatione Voti per Sacrilegium*,
 quatenus persona, quæ Deo castitatem vovit, ritibusque Sa-
 cris est initiata seu publicè consecrata, per fornicationem
 violatur. Illudque ad similitudinem adulterii dividunt in 26
duplicatum, si Monachus coeat cum Moniali, Dn. Ziegler ad
 Lanceillot. *Lib. 2. Tit. 8. §. 6.* & *sacrilegium simplex*, ubi utrobique 27
 unum tantum castitatis Votum violatur, sive Masculus Deo
 consecratus concumbat cum Laica, sive persona non Sacra
 consentiat in Actum venereum Monialis, Hahn. *d. l. pos. 77.*

XVII. (3) Coitus Damnatus ex qualitate Delinquen- 28
 tium proveniens est *Cohabitationis Illicite* per *Concubinatum*, dum
 solutus cum soluta citra Maritalem Affectionem fornicatio-
 nis causâ concumbit.

XVIII. Et (4) Denique ex mera *Libidine* procedit, qui 29
Sodomia vocatur, seu fornicatio contra naturam Generis vel
 Sexus, vel juxta hujus naturam, ast præposterato ordine com-
 missa; Hinc subdividitur in *Sodomiam*, quæ fit per Concubi- 30
 tum (a) *Hominis cum bruto vel mortuo.* (b) *Maris cum Ma-*
 re.

re. (2.) Fœminæ cum Fœmina per *Const. Crim. Art. 116. 161.*
 So ein Mensch mit einem Vieh/Mann mit Mann/Weib
 mit Weib/♀. cum quævis agitatio Veneris nec scopum nec
 modum naturalis Veneris servans sapiat Sodomiam, Boër.
Decis. 116. n. 10.

31 XIX. Ratione *Circumstantiarum* Coitus Damnatus est
 32 *Vinculi duplicis vel violentæ de loco ad locum deductionis.* Ille con-
 tingit inter personas, quarum alterutra conjugata sub figura
 Matrimonii: Hic verò in fornicatione cum persona honesta
 vi abducta consistit, arg. l. un. C. de Rapt. Virg.

C A P V T III.

*Coitus Damnati Naturam &
 Moralitatem seu Prohibitionem
 inquirit.*

A R G U M E N T V M.

Quilibet homo cum natura appetit vitam socialem 1.
 ut capax sit notionum vitæ sociali inservientium necessario
 requiri probatur 2. & 3. Jam autem Genus humanum per
 vagos Concubitus propagari non congruere vitæ sociali pro-
 batur tam rationibus 4. & 5. quam autoritate Ciceronis 6.
 hinc in sexto præcepto omnem Concubitum præter Matrimo-
 nium prohiberi probatur 7. quod ulterius deducitur in spe-
 cie ratione fornicationis 8. Stupri 9. Concubinatus 10. qui ali-
 quibus quidem dicitur Matrimonium naturale 11. in veteri
 Ecclesia fuit toleratus 12. Jure Civ. permissus 13. malè ta-
 men ab Ulpiano præfertur Matrimonio 14. & hinc laudatur
 Sententia Leonis 15. atque ex virtute Legis affirmative
 Concubinatus malitia demonstratur 17. quod Conjugium
 tantum imperetur à Jure Naturæ, à quo differre Concupi-
 natum

statum ratione finis principalis 18. & ratione intentionis probatur 19. atq; differentia Matrimonii ad Morganaticam demonstratur 20. licet ab Hebrais Concubinatus fuerit nominatum. 21. Quibus omnibus Incestus gravior reputatur, 22. quem etiam bruta averfantur, 23. licet aliqui contrarium probare contendant instantia gallorum gallinaeorum, 24. & barbarorum, 25. cum obstet pudor naturalis, 26. & 27. quod probatur autoritate Legum, 28. & Grotii, 29. Fratrum tamen & Sororum Connubia non prohibuisse Naturam probatur ex prima hominum Creatione, 30. Subjicitur ratio, cur Princeps alios gradus adhuc prohibuerit Consanguinitatis 31. ut in Saxonia & aliis Ditionibus, 32. quod eodem modo se quoque habere in Affinitate probatur 33. cum Limitatione generali. 34. Transitur ad Adulterium, quod aequè J. N. contrarium probatur, 35. quod contineat Furtum, 36. Sacrilegium, 37. & aliquandò Homicidium, 38. hinc taxatur Alexander III. 39. & laudatur Clemens Papa 40. quod etiam ad Sponsam alienam extenditur, 41. cum Consensus faciat Nuptias 42. Copula Carnalis nihil super addat 43. nec aliqua solennia Jure Naturæ & Gentium requirantur. 44. Polygamia convenientiam cum J. N. alios negare ex variis rationibus; 45. alios probare præmissis ex Sacra Scripturæ dictis asseritur 46. reservata nostræ sententia usque ad discursum. 47. denique Sodomitæ maximè J. N. contrariam probatur 48.

POSITIO I.

Cum omnis homo naturaliter appetat vitam socialem ejusque culturam, necessariò etiam capax requiritur notiorum societati colendæ inservientium: quippè cum sine illis boni istius appetibilis particeps fieri non possit. Sunt autem Notiones istæ ipsa Principia generalia, rationi nostræ,
 B quæ

quæ in homine non sublata fuit, licet qualitas ejus immutata, naturaliter infita, quæ in omni Discursu præmittenda, ut quasi quoddam fundamentum argumentationi sint, ac normam constituent, cui res congruant. Adeo, ut, qui se ignorare dicit ista principia prima, & consequenter ipsam rectitudinis normam, simul sibi ratiocinandi denegare facultatem, imò ipsam Conscientiam seu operationem habitus principiorum practitorum, quæ hunc Discursum mentis comitatur, necesse habeat.

4 II. Jam autem naturam humanæ Societatis penitus
 rimanti non obscure patet, haud quicquam congruere, genus
 humanum per Concubitus vagos ac Lege solutos propagari,
 5 utut fortasse uterque concumbentium, aut alteruter inten-
 tionem habeat eo actu prolem excitandi. Sine Matrimo-
 niis namque nullæ Cognationes sat distinctæ, nullæ quoque
 familiarum possent existere, adeoque nec Civitates intelligeren-
 tur, nec Patrimonia, sed homines agerent vitam segegem,
 6 & paulò minus, quam belluinam. Quod ipsum Ciceronem,
 tanquam Ethnicum jam suo tempore cognovisse, apparet ex
 Ejus *Lib. 2. de Leg.* ubi eleganter ita dicit: *Nec, si regnante Tar-*
quinio nulla erat Romæ scripta Lex, de Stupris idcirco non contra Le-
gem illam sempiternam Sextus Tarquinius vim Lucretiæ Tricipitini
Filiæ attulit. Erat enim ratio profecta à rerum natura, & ad rectè
 faciendum impellens, & à Delicto advocans, quæ non tum denique inci-
 pit Lex esse, cum scripta est, sed tum, cum orta est, orta autem est si-
 mul cum mente Divina. Quamobrem Lex vera atque Princeps
 apta ad iubendum & vetandum ratio est recta summi Jovis.

7 III. Hinc merito & necessario in sexto isto præcepto
 Compendii Juris Naturæ omnis Coitus extra Matrimonium
 prohibitus intelligitur: Cum enim variæ sint ejus Species,
 ut in Capite præcedente ostensum, aliæ aliis graviore, ex
 una Specie crassissima, eaque maxime humanæ Societati ad-
 versa & in proximum contumeliosa, (Adulterii scilicet,) reli-
 quas omnes, quæ sub uno Genere, (Lasciviæ nempe, ut su-
 pra dictum,) continentur, notari, ex eo necessario colligitur,
 quod, cum Lex Decalogi sit indefinita & perfecta, peccata
 omnia

omnia prohibens & virtutes omnes commendans, sub aliqua Legis parte contineri oporteat, quæcunque ad illius peccati, Luxuriæ naturam faciunt. Nulla verò alia est præter hanc prohibitionem, ad quam revocari possunt Scortatio, Imundities, Adulterium, Lascivia &c. quas ita enumerat Apostolus ad *Gal. 5. vers. 19. Add. 1. Corinth. 6. Ephes. 5.*

IV. Et insuper, cum solam conjunctionem, quæ fit per Matrimonium, honestam homini & decentem ratio cullibet dicitur, nullas personarum aut alias Circumstantias respicit Jus Naturæ. Cum enim appetitus ille venereus sit à natura & omnibus animalibus naturalis, non potest etiam, is ut in cæteris animalibus non esse finitus, & per consequens *Meretrices*, deterrima illa Libidinum mancipia, Jus Naturæ non possunt non oppugnare, dum certis limitibus à Natura circumscriptum Concubitus in infinitum extendunt.

V. Non minorem, imò majorem potius turpitudinem *Suprationem* comprehendere, vel exindè apparet, quod non tantum, pariter ut fornicantes, utantur Concubitu isto ad libidinem, cum tamen omnia bruta procreationem ex sua natura intendant, cum eo maximè tempore, quod alendo partui est aptissimum, junguntur, sed etiam ex nova turpitudinis specie illicita ejusmodi defloratione, pietatem & reverentiam Parentibus debitam graviter saucient, gravissimam Parentibus, qui una cum Liberis censentur esse caro, imò toti ferè familiæ adspargentes maculam.

VI. Quibus meritò quoque adjungitur *Concubinatus*. Quamvis enim plures Dd. eundem pro Matrimonio naturali agnoscant, vid. *Grot. de J. B. & P. Lib. 1. Cap. 2. §. 6.* in veteri Ecclesia, quamvis rigida disciplina esset, Concubinatus toleratus, nec censuris Canonicis subiectus. Quo refert Dn. Hildebr. *Tract. de Nupr. Vet. Chrif.* verba Concilii Toletani 1. *Can. 7. Qui non habet Uxorem, pro Uxore Concubinam habet, à communione non repellatur, tamen ut unius Mulieris aut Uxoris aut Concubine, ut ei placuerit, sit conjunctione contentus, vid. tamen Grot. d.l. L. 2. C. 5. §. 15. & Jure Civili permissus, per t. t. ff. d. Concub. & l. un. C. 13. eod. falsum tamen est, quod ait Ulpian. l. 1. §. 1. ff. d. t. honestius*

- 15 stius esse Patrono libertam habere Concubinam, quam uxorem, & longè melius respondet Leo *Nov. 91.* Concubinatum contra honestatem esse introductum, cum non omne, quod licet, honestum sit, *l. 42. ff. de R. N.* nec honestum aliquid sit Lege, sed natura, *Arist. Libr. 1. de Mor. Cap. 1.*
- 16 VII. Recurrimus proindè ad nostra principia, & postquam demonstravimus, quod Matrimonium maximè conveniat cum natura vitæ socialis, & dicitur à recta ratione, seu Jure Naturæ, ut alios Coitus, sic etiam Concubinatum, omninò damnamus, cum ipsa ratio statim dicitur, quod præcepta affirmantia vel præcipientia semper involvant prohibitionem. Quam in rem egregia est Sententia Theodosii & Valent. Imp. in *l. 5. C. de L. L.* ubi appositè loquuntur: Ad omnes Legum interpretationes, tam veteres quam novellas, trahi generaliter imperamus, ut Legislatori, quod fieri non vult, tantum prohibuisse sufficiat, cætera, quasi expressa ex Legis liceat colligere voluntate. Quibus consonum est illud Pauli in *l. 189. de V. S.* Facere oportere & hanc Significationem habet, ut abstineat quis ab eo factò, quod contra conventionem fieret & curaret, nè fiat, & in *l. 121. de R. I.* Qui non facit, quod facere debet, videtur facere adversus ea, quia non facit: & qui facit, quod facere non debet, non videtur facere id, quod facere jussus est.
- 18 VIII. Jam autem à Conjugio nimis quantum differt Concubinatus; tam respectu finis ejus principalis, sobolis sc. procreationis, quem omnes pii Parentes intendunt, ut dicitur, in *l. 220. §. 3. de V. S.* quam ratione intentionis, qui perpetuam, & vitam consuetudinem respicere deberet, non cohabitationem, libidinofam, per temporis aliquod intervallum. Hinc eò tu pius est in Concubinato coire ex libidine, quò honestius in perpetuum Matrimonia contrahuntur, ut ad eò omnis Concubinatus, cui Affectus Maritalis deest, rectè Jure Can. prohibeatur, *C. audite charissimi. dist. 34. C. dicat aliquis. c. 32. Quest. 4.* Hahn. *ad Wesenb. Paratit. ff. de Concub. n. 3.*
- 20 IX. Ex quibus quilibet facile intelligit, cum Concubinis hisce non confundendas esse Uxores Morganaticas, quas quidam

dam velut secundarias vocat, cum quibz individuam vitæ con-
suetudinē coeunt imprimis Illustres persona, vid. Myl. in *Gamo-
log. Princ. Cap. 16. n. 15. & seqq.* hac statim ab initio ante contra-
ctum Matrimonium expressa conditione, ut Uxor pariter ac
Liberi indē nati accepto dono nuptiali vel certa bonorum
portione à reliqua hereditate, imo & dignitate paterna exclu-
dantur, nè ob felicitatē numerosæ prolis nec bona dividere, nec
apanagia nimis augere, sed familiæ splendorem salva Justitia &
utilitate publica conservare queant, Dn. D. Stryk. *Ex. Jur. Feud.
Cap. 7. Qu. 3. & seqq.* Quamvis tale Conjugium etiam cum libera
Fœmina initum Hebræi Concubinatum vocaverint, testante
Grot. de *J. B. & P. Lib. 2. Cap. 7. §. 8. n. 9.*

X. Tantò verò majori ratione *Coitus incestuosus*, licet per
Matrimonium contingat, damnandus, quantò dictis omnibus
est atrocior, nec immerito ipso Adulterio gravior reputatur,
L. 38. §. 3. ff. ad L. Jul. de Adult. quem bruta quoque animalia,
si Plinio *Lib. 8. Hist. Natur. Cap. 32.* Arist. *Hist. Animal. Libr. 9.
Cap. 47.* credimus, averfantur. Nec movent argumenta
Diogenis & Chryssippi à gallis gallinaceis & aliis brutis pe-
tita, quibus probare contenderunt, commixtiones tales non
esse contra Jus Naturæ, nec in univèrsum omnium barbaro-
rum obstare potest observantia in contrarium, quam Grot. de
J. B. & P. L. 2. C. 5. §. 12. n. 3. ex Euripide allegat:

*Tale est omne barbaricum genus.
Mater jungatur Filio, Natæ Pater,
Frater Sorori, proxime alterna manus
Cœde implicantur: Nulla Lex prohibet nefas.*

Cum ideo non desinat aliquid esse Juris Naturæ, quod multi
contrarium faciunt, Arist. *L. 1. Eth. Cap. 10.*

XI. Sufficit, quod cardo quasi omnis decoris ordinis
in societate humana in hoc vertatur, ut propagatio Sobolis
sanctis Legibus circumscribatur, & hinc Dignitati suæ conser-
vandæ studens natura pudorem commenta fit, quem non
postremam causam dicere posses, quare ipso Jure Naturæ in-

- ter Ascendentes & Descendentes in Linea Recta connubia
 censeantur prohibita, præsertim cum nullus unquam Casus
 extiterit nec probabiliter existere possit, ut servando generi
 28 humano eorum admittendorum necessitas foret. Cui con-
 sentit Paulus, asserens, in contrahendis Matrimonii Natura-
 le Jus & pudorem respiciendum, & contra pudorem esse, Fili-
 am suam Uxorem ducere, *l. 14. §. 2. ff. de R. N. Et hinc est, quod*
diçitet Natura, turpe esse & nefandum, cum illa conjungi, ex
qua quis prognatus est. l. 14. ff. de R. N. Nov. 12. Cap. 1.
- 29 XII. Neque ipse Grotius, dissentire videtur, quando
L. 1. Cap. 5. §. 12. n. 2. ait: Nam nec Maritus, qui superior est, Lege
Matrimonii eam Reverentiam potest prestare Matri, quam Natura
exigit, nec Patri Filia, quia, quanquam inferior est in matrimonio,
ipsum tamen Matrimonium talem inducit societatem, quæ illius necessi-
tudinibus Reverentiam excludit.
- 30 XIII. Fratrum verò Sororumque Connubia Naturam
 haud profus ab initio vetuisse exinde patet, quandoquidem
 ipsa quasi voluit Natura, ut ejusdem Conjugii prima fieret,
 31 humanæ societatis propagatio adeo, ut existat planè causa
 per se & proxima, dum non nisi unus Masculus & Fœmella
 una in generis humani propagationem ab ipso Naturæ Con-
 ditore fuerint constituti, cum tamen plures creari, perindè, ut
 in reliquis animalium speciebus factum, potuissent, nisi mi-
 nus consentaneum Naturæ societatis humanæ visum fuisset,
 summo Creatori.
- 31 XIV. Cæterum, cum Principes & Rerumpp. Moderato-
 res custodes sint utriusque Decalogi Tabulæ, ut subditi ab in-
 cestis nuptiis in gradibus à DEO ipso prohibitis eo studiosius
 & religiosius abstineant, vallum & sepimentum quasi Divinæ
 32 prohibitioni addiderunt. Ut hinc moribus hodiernis obser-
 vata Computatione Canonica, licet prohibitio eousque non
 extendatur, in Saxonia, Ducatu Württembergensi, Schlesvicensi
 & Anhaltino, nec non Hennebergico Comitatu prohibitum
 sit Matrimonium usque ad tertium gradum lineæ inæqualis
 33 inclusivè, Dn. Philipp. *Inst. L. 1. Eclog. 63.* Quousque autem
 gradus prohibitus in Consanguinitate, eousque etiam prohi-
 bitus

bitus in Affinitate, cum, quoto gradu quis junctus est alterius Uxori Consanguinitate, toto gradu eidem junctus sit Affinitate. Maritus enim per Matrimonium cum Uvore fit una caro, ut sic eodem vinculo Cognatis Uxorij jungatur. Mo-³⁴ do tamen respectus Parentelæ non concurrat, qui Casus ex majori ratione tam Consanguinitate, quam Affinitate prohibitus, Carpz. *Jurispr. Consist. L. 2. Def. 77. Dn. Stryk. Annot. ad Inst. de Nupt. sub tit. de Comp. Grad. Consang. & Affin. §. 16. & 20.*

XV. Inito Matrimonio servandam esse fidem Conju-³⁵ galem, pariter ex Convenientia illa cum vita sociali & quidem proxime satis apparet. Uti enim Cicero pro Roscio ideo parricidium omnibus aliis criminibus præfert, quia in eo omnia scelera contineri videntur, sic etiam non potest non quilibet intelligere, Adulterio maxime turbari vitam socialem, utpotè in quo ferè non pauciora continentur. Continet enim Adulterium speciem quandam Furti, *1. Cor. 7. Proverb. Cap. 6. 36* *vers. 30. cum seqq. nec non Sacrilegii, 1. Cor. 6. unde Adulteri nominantur Sacrilegi Nuptiarum, l. quamvis. C. de Adul. & clanculum armatur Adulter in eos, quos suis conatibus resistere 37* *novit, cum intentione si necessitas efflagitet, ferro se defendendi, vel offensum Maritum aggrediendi, conf. Arnif. de 38* *Jur. Connub. Cap. 5. Sect. 8. n. 58. ut hinc licet Adulterium ab Alexandro III. inter Crimina minora & leviora referatur, C. 4. 39* *§. 1. x. de Jud. rectius tamen cum Clemente quis dixerit: Quid 40* *in omnibus peccatis Adulterio est gravius, C. quid in omnibus. C. 32. Qv. 7. Add. Carpz. Prax. Crim. Part. 2. Quest. 51. n. 31. & seqq.*

XVI. Quod ad Sponsam alienam rectè extenditur, ⁴¹ per *l. 7. C. de Publ. Jud. l. 13. §. Dvvi. & §. si Minor. ff. ad L. Jul. de Adul. Hof. 4. vers. 13.* Cum in Sponsalibus hodie plenus purusque interveniat Consensus, qui solus Nuptias perficere ⁴² dicitur, *l. 30. ff. de R. J. l. 32. §. 13. ff. de Donat. inter Vir. & Ux. l. 15. ff. de Cond. & Demonstr. sc. ratione vinculi, & quoad primam suam perfectionem, quamvis quoad perfectionem secundam seu quoad consumationem adhuc sint in fieri, potentia autem actui*

43 actui proxima habetur pro actu, l. 8. §. 2. ff. de Manūmiss. & cingendus reputatur pro cincto, l. pen. ff. de Testam. Milit. Accedit, quod copula carnalis consensui jam perfecto nihil superaddat, sed tantum id, quod per mutuum Consensum promissum est, exequatur. Cui concordat textus Juris Can. C. cum initiatur. c. 27. Qu. 2. Non desolatio Virginitatis facit Conjugium, sed pactio Conjugalis: Cum jungitur puella. Conjugium est, non, cum Viri ad mixtionem agnoscitur: Conjuges appellantur à Desponsationis fide, quamvis ignoretur adhuc inter eos Conjugalis concubitus, cum seqq.

44 XVII. Reliqua verò solennia, quæ circa Nuptias observanda, ut sunt: Proclamatio publica ex Suggestu publico, in Ecclesiam introductio & copula Sacerdotalis Matrimonii constitutionem nec de Jure Naturæ, nec divino morali ingrediuntur, cum inter Paganos quoque, Turcas, Judæos, vera Matrimonia sint, quæ ipse Apostolus non dirimenda statuit, 1. Cor. 12. quorum tamen nemo ducens Uxorem ab Ecclesia benedictionem petiturus est, sed ab Ecclesia tantum sunt introducta ad evitandum Concubinatum & Matrimonia clandestina, & quò omnia majori ordine procedant. Sic etiam Justinianus Anno 527. Nuptias omnes contrahi jussit cum Attestatione apud defensorem Ecclesiæ, Nov. 74. Cap. 4. §. 1.

45 XIX. Cum autem in Definitione Matrimonii Viri & Mulieris solummodò mentio fiat, an Polygamia simultanea excludatur & quovis Jure prohibita sit, anceps & difficilis videtur Quæstio, cum pro affirmativa urgeant aliqui, quod ab initio non institutum, neque in mundum à DEO inductum sit Matrimonium cum multis Uxoribus, cum tamen eo maximè tempore ad generis humani multiplicationem fuisset necessariū. Unam enim costam in unam Fœminam conversam. Gen. 2. v. 22. propter quam dimittet homo Patrem & Matrem, & adhærebit Uxori suæ, & erunt in carne una non tres vel plures, sed duo. Ephes. 5. vers. 13. adeoque ipsum Christum ex hac prima Institutione argumentum sumfisse, ap. Matth. 19. 8. Exulare hæc ratio pacificam & tranquillam Conjugum cohabitationem, cum amor Mariti scindatur in varias partes & plerum-

rumque in æquales, *Genes. 19. Dent. 21. 15. Esth. 2. 17. Cant. 6. v. 7. & 8.* undè oriantur jurgia & rixæ. Nec obtineri posse remedium Concupiscentiæ, non modò in Mulieribus, sed etiam ipso Marito, dum copula cum una Conjugum habita alterius statim accendatur amore & in illius rapiatur Venerè, utut magnam naturæ inferat vim, cum nimia Venus quadragies plus exhauriat spiritus, & dissipet vires roburque corporis dissolvat, quam detractio sanguinis, dum centum guttæ sanguinis unam guttam Seminis vix æquent, secundum Arist. *Problema. Sect. 4. Qu. 18. & Sect. 3. Qu. 6.*

XIX. Alii, qui negativam defendunt, nec Polygami- 46
am intrinsece malam esse, nec Jure Divino prohibitam asserunt, ex scripturæ dictis *Dent. 21. vers. 15. & Dent. 25. vers. 5.* ubi de Vidua Fratris ducenda agitur, & ob generalitatem textus de Fratre cælibe hoc tantum intelligi posse negant. Cum quo convenit textus *Dent. 16. & 17.* ubi Regi præscribitur, ut nec Uxorum nec Equorum nimiam sibi adsciscat copiam. Sic *2. Samuel. 12. 9.* DEUS Davidi tanquam insigne beneficium imputat, quod ei complures Uxores & quidem illustres dederit. Et Rex omnia benè egisse dicitur, quamdiu vivebat Sacerdos Jojada, cum tamen ipse Sacerdos Regi desponsaverit duas Uxores. *2. Chron. 24. vers. 2. & 3.* Rationes verò in contrarium adductas non esse perpetuas: Et quamvis quodammodò stringere videatur ex prima Institutione deducta ratio; Certum tamen esse, ibi de Adamo & Eva, qui duo tantum erant, sermonem haberi, & indigitari potius per illa verba arctissimum vinculum, quo Conjuges sibi adstringuntur. In quo sensu quoque Christum interrogatum de Divortio, cur non prolubitu concederetur revocare Phariseos ad primam Institutionem, demonstrans, ideò conjunctos esse Conjuges, non ut separentur, sed ut maneant una Caro, ideòque in dictis locis de Polygamia planè non agi. Et tandem nec absque insigni piorum Patriarcharum injuria dici posse: quod non tantum non reprehendissent Polygamiam, si contra primam Institutionem esset, sed insuper quoque à Spiritu S. illuminati ob Polygamiam in peccato, actu mortali, absque
C pœni-

47 *penitentia & extra statum gratiæ in tanta tunc Naturæ ac Divini Juris ignorantia vixerint*, *D. Stryk. Annot. ad §. 6. Inst. de Nupt.* Nostram vero Sententiam brevitatæ studio ipso Discursui publico reservamus.

48 XX. Coitus verò Dammati omnium gravissimum & diffisimum & Jure Divino pariter & Humano detestabilissimum Sodomiam vocat Carpz. Pr. Crim. P. 1. Qu. 26. n. 1. utpotè à sine naturali quam maxime recedentem; in quo sexus perdit locum, ubi scelus est, quod non proficit scire, ubi Venus mutatur in alteram formam, ubi amor quæritur, nec videtur, l. 31. C. ad L. Jul. de Adult. Omnia quippè generandi Instrumenta sive in Mare sive in Fœmina generationis tantum causa sunt, cum neque ad sensum neque ad motum quicquam faciant: ergo nec uti illis organis licet, nisi generationis tantum gratia: adeoque nefas est, & contra naturam, Libidinis tantum explendæ causa usui illorum indulgere, Hahn. d. 1. §. 76.

PARS POSTERIOR,
Coitus Dammati Pœnas & Dispensationem evolvit.

CAPITULUM
DE

Coitus Dammati Pœnis.

ARGUMENTUM.

Delicta esse punienda, Jus Naturæ svadere probatur, quod alias esset Lex imperfecta 1. Flagitiorum cresceret copia 2. & tandè coerceri non possent 3. Magistratum odio haberent boni, contemnerent mali 4. qui finis, cur pœnas dammato coitui dictaverint 5. quæ dividuntur in legitimas, 6. & arbitrarías, 7. qualis est Fornicationis, 8. quamvis alicubi habe-

*beat*ur licita, 9. & *Concubinatus*, 10. *Stuprum* cum vilioribus
 commissum in tantum non punitur, ut cum honestiori, 11. nec
Stuprum attentatum poena ordinaria afficitur. 12. Qua-
 nam poena *Stupro* Jure Divino dictata, inquiritur, 13. &
 quidem alimenta semper partui à *Stupratore* praestanda, 14.
 usque ad annos discretionis, 15. nisi *Stuprata* plures admise-
 rit, probatur. 16. Cum *Virgine Sacra* commissum *Stuprum* pu-
 nitur poena capitali, 17. uti etiam *Incestus* Juris Gentium,
 18. aut *Juris Civ.* cum *Adulterio*, 19. & 21. reliqui verò fu-
 sfigantur, aut relegantur tantum. 22. Poenam *Adulterii*
 ante *L. Juliam* nullam fuisse, probatur, 22. ipsa verò *L. Ju-*
lia relegationem tantum dictatam, apparet ex relegatis ab
Augusto filiabus; 23. nisi cum ob *Circumstantiam* inten-
 deretur, 24. adeoque *Constantinum* & *Constantem*
adulterium primum capitaliter puniri cepisse proba-
 tur, 25. & ad contraria respondetur 26. *Leo* nasi abscissio-
 nem constituit, 27. castratione etiam puniti, 28. oculorum
 effusione, 29. aurium abscissione. 30. Hodie pro diversi-
 tate specierum *Adulterii* 31. variè punitur, & quidem du-
 plicatum gladio 32. Licet *Imperator* hanc poenam mitigave-
 rit in *Novellis* ratione *Fœminarum*, 33. cum *Sacra Scriptu-*
ra nullam *Sexus* diversitatem attendat, 34. & hinc in quo-
 libet *Adulterio* duplicato eadem poena obtinet: 35. licet se-
 cundum *Leges Civiles* nunquam *Adulterium* committat *Ma-*
ritus, 36. uti variis *Autoritatibus* probatur, 37. ad qua
 etiam applicatio tertiae speciei *Adulterii* remittitur. 38.
Respicendum tamen semper esse ad consuetudinem loci, mo-
 netur: 39. cum alicubi capitalis poena *Adulterio* statuta,
 40. alicubi verò non. 41. *Bigamiam* secundum principia
Juris Civilis ratione *Mariti* tantum poena *Stupri* punien-
 dam, probatur, 42. quod tamen *Const. Car. V.* planè muta-
 tum: 43. quamvis etiam *Sodomie* Jure *Civili* gladii poe-

na solum dictata, 44. bodie tamen in vivicomburium mu-
tata; 45. adeò, ut si cum bruto commissa, & hoc ipsum
comburendum, 46. planè ut aliquando in ipsas res inani-
matas animadvertitur, 47. cum verò ob attentatam Sodomiam
nec pœna capitalis locum habeat in homine, 48. nec tali casu
brutum occidi solet, sed alio transferendum, 49. salva sem-
per Domino brutorum Actione ex L. Aquila 50. licet ali-
quando ob inopiam delinquentis fiat inanis 51.

POSITIO I.

- 1 CUM verò ex hæcenus dictis constet, omnem Coitum ex-
tra Matrimonium commissum ipso Jure Naturæ esse da-
mnatum, frustra sanè damnetur Lex Naturæ, nisi etiam trans-
gressores punire juberet, cum imperfecta ea Lex sit, quæ San-
ctione caret & Executione. Dn. Ziegl. ad Grot. Lib. 2. Cap. 20.
§. 1. p. m. 425. Imò si post commissa delicta delinquentes nula
maneret pœna, omnium flagitiorum cresceret copia, dum
quilibet fortè cogitaret, licet deprehensus in ipso delicto sit,
non ideo tamen conditionem suam futuram pejorem, adeoq;
ipsis delinquentibus incitamento essent, ut malè agere perse-
verent, C. 13. X. de Vit. & Honest. Cleric. & arg. l. 20. ff. de pœn. c. 4.
3 Qu. 5. c. 23. donec ita vitius adsveti, ut emendari amplius ne-
queant, secundum illud Ovidii Lib. 1. de Rem. Amor.

Vidi ego, quod fuerat primo sanabile vulnus,

Dilatant longa damna tulisse mora.

- 4 Alios allicerent, ut illi malè agere discant, c. 2. Qu. 9. c. 35. ipsi
Magistratui & odium à bonis, & contemptum à semetipsis con-
ciliarent. Non minus enim noxia est populo nimia Cle-
mentia, quam Crudelitas, & gravius interdum impunitate &
indulgentia peccatur, quam ipso delicto, secundum Saavedr.
Symb. Pol. 22.

II. Quæ mala proinde, ut evitarentur, Coitui damnato
& pœnas dictaverunt Superiores, quæ Delinquentibus emenda-
tioni, c. 5. vers. Premissi. de Pœn. in 6. l. un. C. de Emend. Propinqu.
d. 6. 4. Qu. 5. c. 23. Magistratui præsidio & aliis Exemplo essent,

Deum.

Deut. 17. vers. 13. & 19. vers. 20. Proverb. 19. vers. 25. Ezech. 23. vers. 48. l. 31. pr. ff. De pos. l. 1. C. ad L. Jul. Repet. l. 16. §. fin. ff. de Pœn. l. 4. C. si Serv. Export. ven. c. 21. Qu. 1. c. 24. Rectissime enim Cicero *Lib. 1. Off. pœnis utimur contra delinquentes, nè quid post hac committant ipsi, cæteri vero sint ad delinquendum tardiores, L. 6. §. 1. ff. de Pœn. minuatür improborum numerus, & metus & terror aliis paulatim incutiatur, Nov. 17. Cap. 5. Deut. 19. vers. 20.*

III. Dividuntur autem in legitimas & arbitrarias, quod 6
 pœna legitima, certo peculiareque nomen sortito Crimini, in
 Legibus expressè præscripta & imposita, uno verbo dicta ordi-
 naria, quam temere suo arbitrio Judicem mutare non posse,
 certissimi Juris est, vid. Dn. Ziegl. in *Dicast. Concl. 36. §. 42.* Pœ- 7
 na verò arbitraria oppositivè ad pœnam certo Jure determina-
 tam dicitur, non ut sit in Judicis arbitrio, pœnam infligere,
 vel non, aut quamvis ex cerebrino suo fingere sibi arbitrio, sed
 quod Judex, ubi nulla certa pœna Legibus statuta vel con-
 suetudine est introducta, possit pœnam arbitrari, secundum,
 qualitatem perpetrati Delicti, & prout rectæ rationi est con-
 sentaneum, modò leviozem, modò graviozem, ita ut etiam
 ad mortis pœnam, pro ratione Circumstantiarum, qualitate
 Criminis ac conditione personæ devenire possit, uti id ipsum
 asserit Carpzov. *Pr. Crim. P. 3. Qu. 133. n. 29. & seqq.*

IV. Arbitrariè punitur fornicationis simplicis Delictum, 8
 quamvis multis in locis, & ipsi Romani Pontifices in urbe,
 Sanctæ sedis publica foveant & permittant Lupanaria: undè 9
 in Fiscum sum annuatim ultra triginta millia Corona-
 torum pro lactis censu, quem vulgò appellitant, *Wilschjins*
 oder *Hurenzoll* a Clero scortisque accipiunt, sicut refert Carpz.
de L. Regia. Cap. 8. Sect. 2. n. 6. Pract. Crim. Part. 2. Qu. 70. n. 7. 8. 9.

V. Sublato ab Imperatore Leone Concubinato, *Nov. 9.* 10
 tanquam re turpissima suoque Imperio indigna, add. *Recess.*
Imp. de Anno 1530. Reformatio Pol. Imperii, tit. von leichtfertigen
Beywohnungen, pariter ut fornicatio arbitrariè punitur, vi-
 delicet secundum Statuta & Consuetudines locorum, ubi hu-
 jusmodi Delictum committitur, de quo vid. *Carpz. d. l. n. 4.*

nec non Dedeken. *Consil. Vol. 61. von Gebrauch des Bind- und Löseschlüssels / n. 11.*

VI. Cum in vilibus & corruptis Stuprum non committatur, l. 29. C. ad L. Jul. de Adult. ibique Godofr. sed tantum in Virginibus & Viduis honestis, quæ Virginitas & Honestas semper præsumitur, adeo ut Stuprator contrarium asseverans secundum communia principia onere probandi gravetur; nec Stupri pœna in iis locum habebit, vid. l. 13. §. 2. ff. d. t. aut ad minimum non eadem, vid. §. 4. Inst. de Publ. Jud. l. 1. §. 2. ff. de Extraord. Crim. nisi hos textus de speciali casu Stupri scil. violenti aut Raptus quis intelligere velit, vid. Berlich. Tom. 5. Concluf. 38. n. 2. Menoch. de Arbur. Jud. Quæst. Lib. 2. Cas. 288. quos Casus semper pœna capitalis sequitur, per Const. Crim. Art. 119. l. un. §. 2. C. de Rapt. Virg. si Delicta fuerint consummata, dict. batones. Attentatum verò Stuprum, quatenus in nudis sollicitationis terminis consistit, extraordinariè tantò puniri solet, l. 1. pr. ff. de Extraord. Crim. salva tamen insuper quoque pœna ordinaria, videlicet Injuriarum, per l. 9. §. si quis l. 15. §. si quis Virgines. ff. de Injur. & §. 1. Inst. eod. ibique Schneidwin.

VII. Jure Divino & Canonico Stuprator vitiatam & ducat & dotet, Exod. 22. vers. 16. Dent. 22. vers. 28. & seqq. C. 1. & 2. X. de Adult. ita ut propter vim & naturam particulæ copulativæ ad utrumque obligetur, nisi in praxi Copula Et resolveretur in alternativam, si sc. stuprata ipsa nulla stupratori ad committendum stuprum dedit occasionem, aut post deflorationem ab alio fuit cognita, aut Stuprator fidem dedit de Matrimonio. Semper autem ex stupro Fœmina prægnante, partui alimenta præstanda à Stupratore, l. 9. C. de Patr. Potest. cum natura inter liberos non faciat differentiam, nisi jam sibi ipsi alimenta operis suis acquirere queat, Dn. Carpz. P. 2. C. 10. D. 18. & Berlich. P. 5. Concl. 381. n. 42. & seqq. aut stuprata more meretricio plures admiserit, conf. D. Brunn. Rep. Paratil. Wesenb. ad ff. h. t. Qu. 42. cum seqq. & Coll. Argent. d. t. §. 25.

VIII. Cum statuatur pœna capitalis in eum, qui non tantum rapuit, sed attentavit etiam Matrimonii causa Virgines

nes

nes sacras, l. 5. C. de Episc. & Cler. nisi poenitentia ductus sponte
 à Conatu resilierit, arg. l. 19. ff. ad L. Corn. de Fals. & noluerit eas
 cognoscere, cum potuisset, Brunn. in Comm. ad d. l. 5. n. 4. multo
 magis ob fornicationem aut stuprum locum habebit poena
 capitalis. per Nov. 123. Cap. 43. & c. si quis rapuerit. c. 27. Qu. 1.
 Add. Nov. 123. Cap. 29.

IX. Ultimo supplicio etiam ii afficiuntur, qui Incestum,
 Juris Gentium seu Coitum nefarium cum descendantibus &
 ascendentibus, vid. Berlich. Tom. 4. Concl. 32. n. 13. aut Incestum
 Juris Civilis cum adulterio committunt. Quod si enim in-
 cestuosi Collaterales aut Affines utrinque & etiam soluti
 poena capitali afficiendi forent, ut vult Menoch. de A. J. Q.
 Cas. 502. n. 14. cum seq. & n. 31. 34. Coler. P. 2. Decis. 234. n. 8. Boër.
 Dec. 318. n. 3. sub. fin. nulla esset differentia inter Incestum ab ascen-
 dentibus & decendentibus, & inter Incestum à collateralibus
 commissum, contra l. 38. §. 1. & 2. ff. ad L. Jul. de Adult. Hinc fustiga-
 tionis & deportationis poena puniendos eos esse alii rectio sen-
 tire videntur, Berlich. d. Concl. 32. n. 5. Cothm. Vol. 3. Resp. 48. n.
 43. Coitum incestuosum verò à Conjugatis commissum poe-
 na mortis sequitur. Cum enim poena Adulterii hodie sit ca-
 pitalis, l. 32. in fin. C. ad L. Jul. de Adult. Nov. 134. Cap. 10. multo
 magis capitalis erit, si Incestus concurrat, Steph. in Not. ad Const.
 Crim. Art. 117.

X. Notanter autem dico, hodie poenam Adulterii demum
 capitalem obtinere, cum quoad Jus Civ. Adulterii non semper
 una eademque fuerit poena. Nam ante Legem Juliam latam,
 nullam certam poenam Adulterio destinam fuisse, constat
 ex Sueton. in Tiberio. Cap. 35. Tacit. Annal. L. 2. sed impudica-
 rum Mulierum coërcitionem propinqui ac necessarii habe-
 bant, qui in eas pro arbitrio statuebant, Liv. Lib. 10.

XI. Quamvis autem optimus Princeps Augustus, qui
 per adoptionem quoque Julius fuit, undè Lex nostra nomen
 accepit, à toto Imperio corruptelas Matrimonii arcere cona-
 retur, tamen in domo sua eas deprehendit, cum Julia utraque
 tanti Principis filia & neptis certatim quasi Adulteriis incum-
 berent, etiam in ipso foro noctu & in loco, ubi pater hanc
 Legem

Legem Juliam de Adulteris tulerat, Senec. de Benef. Lib. 6. Cap. 32. donec flagitiis sibi compertis Augustus illam quidem in Pandanteriam Insulam Campaniæ vicinam relegaret, ubi etiam post quatuordecim annorum exilium mortua est, ut refert ex Tacit. Lib. 1. Annal. Schneidwin. in Repet. Legis Transigere Cap. 6. n. 15. Hanc verò Adulterii damnatam in Insulam Trimeram haud procul Apulis mitteret, Schneidwin. d. l. n. 16.

24 XII. Undè apparet, nec hujus Legis pœnam ab initio fuisse capitalem, nisi cum ob Circumstantias intenderetur, Lips. ad Lib. 4. Tacit. ut in militibus, quos ab omni libidine puros servari castrorum disciplina postulat, vid. l. 2. §. Milites. ff. qui not. infam. l. 4. §. Adulteris. ff. de re Mil. & Coll. Arg. Lib. 48. Tit. 5. & 17. adeoque tantum infamiæ, aut amittendæ Dotis, aut certa relegationis pœna communiter obtinebat, l. 5. ff. de Quest. l. 6. ff. de Divort. Nam si pœna capitalis Legis Juliæ fuisset, ineptè vetuisset damnatam Adulterii in Uxorem ducere, l. 43. §. 10. ff. de R. N. aut Testimonium dicere, l. qui testamento. §. mulier. ff. qui test. fac. poss. l. 29. ff. ad L. 7. de Adult. l. Excoff. de Testib.

25 XIII. Post Augustum verò Constantinus & Constans primum Adulterium capitaliter punire cœperant, l. 30. §. 1. C. ad
26 L. Jul. de Adult. Add. §. 4. Inst. de Publ. Jud. qui obtare videri posset, nec non ad varias Instantias in contrarium petendas ex Valer. Max. Livio Juvenal. Virgil. eleganter respondet Colleg. Argent. d. l. sc. Justinianum pœnam capitalem tantum reiterasse in §. 4. Inst. de Publ. Jud. ut jam Lex Julia ex Reformatione, non ex prima latione sua pœnam gladii minetur Adulteris, & plus hic legum universalium, quam Historiarum singularium tribuendum esse Autoritati, cum historiæ contineant quæstionem facti, quod ob varietatem Circumstantiarum variationem pœnæ admittere potuit.

27 XIV. Post Justinianum Leo Imperator constituit, ut Adultero & Adulteræ nasus absunderetur, Nov. Ej. 32. ut hinc rideat eundem in Marito quodam Martialis his verbis:

*Quis tibi persuasit nares abscindere Mæcho,
Nil hac peccatum est parte, Marite, tibi.*

Sic etiam castratione Adulteros affecerunt secundum Horat. 28
Lib. 1. Satyr. 2.

Quin & illud
Accidit, in cuidam testes, caudamque salvam
Democriti ferrum.

Aut Oculorum effossione, quam sanxit Zaleucus, eamque
primus post sanctionem applicavit Filio, Cael. Rhod. Lect. 30
Antiqv. Lib. 11. Cap. 79. aurium quoque abscissione, cujus ratio-
nem reddit Reinking. d. R. S. & E. Lib. 2. Class. 1. Cap. 2. n. 7.

XV. Hodie tres Adulterii species constitunt, primo: 31
Inter conjugatum & sceminam nuptam. Secundo: Inter virum
conjugatum & mulierem solutam. Tertio: Inter virum solu-
tum & mulierem conjugatam, & hinc quoque pro diversis A-
dulterii speciebus diversam minantur pœnam. Inter utrinq;
conjugatos commissum Adulterium sublatis hodie per l. 30. C. 32
ad L. Jul. de Adult. §. 4. Inst. de Publ. Jud. & l. 18. C. de Transact.
omnibus discordijs pœna gladii afficitur. Quamvis autem 33
Justinianus Imp. Jure novissimo pœnam capitalem remi-
serit, Auth. sed hodie C. ad L. Jul. de Adult. quæ desumpta est ex
Nov. 134. Cap. 10. & 12. cum ob infirmitatem & fragilitatem se-
xus facilius in Adulterii crimen prolabatur Mulier, quam Ma-
sculus, & hinc ob spem emendationis virgis cæsas & rasas in
Monasterium mittendas censeret; moribus tamen non atten-
to personarum respectu sive Mas sit, sive Fœmina, capite ple-
ctuntur, cum Sacra Scriptura Differentiam sexus hac in parte 34
omnino respuat, & impudicitiam Mulierum non minus coër-
ceat, quam Virorum, Exod. 20. Deut. 22. Levit. 20. vers. 10. Ezech. 16.
vers. 38. nè dicam, Virum & Uxorem non debere ad imparia ju-
dicari, & quod in correlativis sit eadem Dispositio, C. in consu-
gu. c. 32. Qu. 1. l. 1. C. de Cupress. lib. 11.

XVI. Ex qua ratione neque in secunda supra allata Adul- 35
terii specie pœnam Adulterii evitare poterit Maritus, quod se-
cundum Leges Civiles Adulterium nunquam committatur. 36
respectu Viri, utpotè, quod in nupta tantum committitur,
propter parum ex altero conceptum, secundum Papinianum
l. 6. §. 1. ff. ad L. Jul. de Adult. Add. Berlich. P. 4. Conclus. 27. n. 48.

D
quia

quia Maritus rem habens cum Virgine vel Vidua alterius thorum, (qui ut Domicilium soli Viro adscribitur, *l. mulierem. ff. de R. N. l. 6. C. de Don. ante Nupt.*) non ascendit, nec Matrem fam. corrumpit, ut ait Triphon. in *l. 225. ff. de V. S.* nec partum ex altero conceptum supponit, unde Papinianus in *d. l. 6.*
 37 Adulterium deducit. Quod si enim Jus Divinum; primam Conjugii institutionem, vinculum & fidem Conjugii intuear, omnino Adulterium est, cum Maritus cum soluta rem habuit, *Gen. 1. vers. 27. Gen. 2. vers. 24. Matth. 19. vers. 5. 1. ad Corinth. 6. vers. 15. 16. 1. Corinth. 7. vers. 3. c. Dixit. c. 32. qu. 4. c. non mæchaberis. c. 32. qu. 6.* separatur enim carnem à DEO conjunctam, Augustini de Bon. Conjug. *Lib. 2. & Lactant. Lib. 6. Cap. 23.*

38 XVII. Ex quibus nunc facile colligere licet, quid de pœna tertiæ speciei Adulterii sentiendum. Sed ut in genere in
 39 puniendis Delictis consuetudo loci attendenda; ita etiam in puncto Adulterii, cum constat, plerisque in locis Statutis municipalibus, vel usu vel constitutionibus superiorum Judicum
 40 non pœna capitali, sed pœcuniariâ tantum, vel aliâ extraordinariâ & arbitraria affici, vid. Menoch. A. J. Q. *L. 2. Cent. 5. Cas. 419. n. 74. & seqq.* Berlich. *P. 4. Concl. 27. n. 21.* Jure verò Elect.
 41 Saxon. & moribus quorundam aliorum locorum, etiam propter secundum & tertium genus Adulterii pœna gladii dicitur Marito, & fustigatio Fœminæ solutæ, & vice versa, *Const. Elect. 19. P. 4.* ibique Carpz.

XIIX. Si quis Maritus vel Uxor altero Conjuge adhuc
 42 supersit, aliam Uxorem vel alium Maritum superinduxerit, Jus Civile magis pro Stupro, quam Adult. rio hanc Polygamiam habere videtur, *l. 18. C. ad L. Jul. de Adult.* Quare & Stupri pœnâ, *h. e.* fustigatio illam puniri plerique arbitrantur, quorum nonnullos recenset Wesemb. *Paratr. ad ff. d. 1. num. 8.* Nec Jure novo hoc correctum, licet hoc statuatur Carpzov. *Qv. 66. n. 24. per Auth. hodiè. C. de Repud. & Nov. 117. Cap. 11.* cum hi textus de bigamâ Uxore tantum loquantur, bigamus verò tantum Stuprum committit, ut præter modò allegatam *l. 18.* & ipse *Articulus 121. Const. Crim. Carol. V.* expresse fatetur per
 ver-

verba: Und wiewol die Keyserlichen Rechte auf solche Ubelthat keine Straffe am Leben setzen. quo ipso textu de-
 mum Jus Civile in tantum mutatum, ut nec locum inveniatur
 distinctio Wesenbecii, quam d. l. affert, ut teneatur deum
 capitali pœna bigamus, si superinduxerit itidem conjugatam,
 non verò si solutam, uti solidè hæc demonstrat pluribus
 Hahn. in Observ. ad Wesenb. Paratit. d. s. num. 8. Add. Brunn. in
 Comm. ad d. l. 18. C. de Adult.

XIX. Crimen Sodomix, cum involvat Coitum nefan-
 dum planè & maximè damnatum, non immeritò pœna capi-
 talis sequitur, & quidem pœna gladii, vid. l. 31. C. ad l. Jul. de
 Adult. §. 4. Inst. Eod. Nov. 77. pr. Nov. 141. Item c. Adulterii. c. Offe-
 rebat. c. Flagitia &c. C. Usus. c. 32. qu. 7. juncto. c. 4. X. de Excess.
 Prelat. quæ hodiè exasperata, Const. Crim. Art. 116. & mutata in
 vivicomburium, si vè cum hominibus, veluti Mas cum Mare,
 aut femina cum femina, si vè cum animantibus brutis com-
 missus fuerit. Conf. Carpz. Prax. Crim. Quest. 76. n. 21. quo
 casu & ipsum brutum comburifoleat, ut memoria criminis pe-
 nitus deleatur, nè horrendi facti memoria ante oculos homi-
 num versetur, recordationeque sceleris aliis suggerat malefi-
 cii perpetrandi notitiam, c. 4. c. 25. qu. 1. Add. Carpz. Pr. Crim.
 Part. 3. Quest. 131. n. 16. pari modo sicut quandoque in res in-
 animatas animadvertitur, uti domus dirui jubent Leges, in
 quibus crimina admissa sunt, in exemplarem & gravio-
 rem pœnam ac detestationem delicti, l. 1. C. de Fals. Monet. Dam-
 houd. P. 2. Rev. Crim. Cap. 65. n. 9.

XX. Quando verò attentatum tantum fuit crimen, &
 immisso ipsa Seminis probari nequit, non solet pœna ignis, sed
 alia arbitraria pœna pro modo attentati consummationi pro-
 ximè accedentis dictari, e. g. Fustigatio, Damnatio in metal-
 lum, &c. Nec tali casu brutum solet occidi, sed ut sceleris
 memoria pereat, extra locum istius Jurisdictionis, in alium
 locum defertur. Ex quibus sequitur, quod, si plura bruta
 sint, quibuscum homo commisit hoc crimen & consumma-
 vit, omnia debeant extingvi. Nè verò Dominus istarum pe-
 cudum grave damnum incurrat, paratam habet Actionem Le-
 gis

gis Aquilæ ad damnum repetendum, ex hereditate puniti
hominis, quantum inde desumi potest, alias pro fatali damno
hæc omnia reputaturus, Magnif. D. Rhet. in Lect. Publ. ad Consti
Crim. Carl. V. di. Art. 17. ad verba: Von Leben zum Tode
sichten.

C A P V T II

De

Coitus Damnati Dispensa-
tione.

A R G V M E N T V M

Cum Principi conveniat Clementia 1. merito Jus stric-
tum aliquando mitigandum asseritur 2. adeoq. & Coitus
Damnatus, licet in se & semper malus 3. non obstante, quod
à quibusdam Gentibus aliquando 4. imprimis in bello per-
missus 5. semper quidem puniendus 6. mitius tamen quan-
doq. 7. cum ob circumstantias concurrentes interdum in
ipsis Juris Natura preceptis dispensetur 8. qua circum-
stantia recensentur 9. Pœnas J. Natura firmandi causa à
Jure Civ. urventas asseritur 10. & quidem magis Societatis
humana gratia, quam delinquentis 11. hinc exasperande
aliquando 12. aliquando verò remittende 13. cum nec ea-
dem ubique turpia a. honestia habeantur 14. & pro genio
Populi ob salutem Reipbl. aliquando indulgendum 15. ve-
luti ex concessione Lupanariorum & Concubinatus appareat
16. ipsis quidem Judæorum Matrimonii melioris 17. in-
honesti tamen 18. adeoq. ob salutem Reipubl. quidem per-
missibilis 19. ob conscientiam tamen non exercendi 20. cum
Principis Dispensatio circa Leges Civiles facta tantum se-

curum reddat 21. prout variis Auctoritatibus probatur
 22. sic quoq; cum incestus Juris Gent. crimen capitale sit 23.
 Et contra Jus Naturæ 24. ejus pœna mitigari vix potest
 25. nisi jussa ignorantia possit allegari 26. cujusmodi nota-
 bile Exemplum communicatur remissivè 27. Vice versa in
 secundo gradu linea æqualis, aut tertio gradu linea ina-
 equalis, valida erit Dispensatio 28. cum nulla hoc casu Ju-
 ris Divini prohibitio 29. sed potius exempla ex Sacris bi-
 bliis adsint in contrarium 30. suffragante quoq; Jure com-
 muni 31. Quæ pariter quoq; in affinitate obtinere 32. Et
 gradibus ulterioribus probatur 33. Quid generæ affinita-
 tis sint, explicatur 34. atq; in secundo Et tertio genere per-
 missum esse Matrimonium, probatur ex Jure Can. 35. Et
 Præjudiciis 36. quamvis dissuadendum, si res adhuc inte-
 gra 37. re autem non amplius integra omninò conceden-
 dum, probatur 38. Nec minus quoq; defunctæ Sponsæ for-
 rem in Matrimonium ambiens dispensationem habere po-
 terit, 39. præfrito tamen aliquando prius Juramento pur-
 gationis 40. Et alias quoq; in hac Dispensatione cautè pro-
 cedendum, monetur 41. Grævitæ delicti adulterii demon-
 stratur 42. Et hinc de pœna ejus dispensatione dubitatur
 43. quamvis locum hodiè invenire soleat ob intercessionem
 Conjugis innocentis 44. sive tacitam, sive expressam 45.
 relegata tamen parte nocente, Et parte innocente secuta,
 ob interesse publicum 46. Neq; intercessionem conjugis in-
 nocentis adultero corruptori prodesse contra Carpzovium
 47. probatur 48. Insuper, licet desponsata habeantur pro
 conjugibus 49. Jure Civ. 50. Et Divino 51. Jure tamen ta-
 men Sax. pœnam adulterii cum desponsata commissi miti-
 gata 52. ac mutata in sustigationem Et perpetuam relega-
 tionem 53. Et 54. Sic quoq; ordinaria pœna remitti solet si

conjug adulterata jam fuerit meretrix 55. cujus assertionis fundamentum demonstratur 56. & ulterius declaratur 57. Idem interveniente malitiosa desertione obtinere dicitur 58. respectu habito, annon altera pars causam dedit, quod liberius scortetur 59. aut facilius à Conjuge solvatur 60. deniq; dispensationem quoq; svadere solet error in persona, quam adulter putavit innuptam 61. aut vice versa Conjugem, cum esset innupta, vel Uxor propria 62. quod illustratur exemplo 63. cum Judex seculi non ut Judex poli cogitationes attendat 64 & 65. adeoq; tale adulterium ut attentatum extraordinarie tantum punit 66. Idem quoq; in bigamia, licet casu inverso, assertitur 67. modò probare possint contrabentes, quod omnia ex justo errore, non verò dolo egerint 68. ratione quoq; habita, an ex justa causa absit Conjug 69. non verò malitiosè 70. Quod autem de Sodomia planè negatur 71. cum seqq; & concluditur.

POSITIO I.

- 1 CUM autem secundum Justinianum nihil tam peculiare Imperialis Majestatis, quam clementia & humanitas, per quam solam DEI servatur imitatio, l. ult. C. de Donat. inter vir.
- 2 Cux. & l. 23. pr. C. de Nupt. pro rerum, temporis & personæ circumstantiis, atque varietate stricti Juris rationem mitigare, & ad misericordiam potius, quam ad severitatem deflectere poterit, R. N. zu Speyer de Anno 1526. §. Es soll sich auch eine iede Obrigkeit gegen denen / so der Bäurischen Aufstuhre halben ausgetreten / nach Gelegenheit eines ieden Verhandlung dermassen erzeigen / damit die Unterthanen / so viel sich die immer leiden will / mehr Gnad und Gürtigkeit / den die Scharff- und Ungnade spüren und finden mögen.
- 3 II. Et quamvis Coitus extra Matrimonium commissus in tantum damnatus, ut nulla Exceptio sive personarum, sive tem-

temporis, siue aliarum Circumstantiarum admitti debeat, non enim, sicut in quibusdam Casibus licet occidere, vid. Grot. de J. B. & P. L. 1. C. 2. §. 5. Lib. 2. C. 1. §. 3. & Lib. 3. C. 4. §. 3. ita in quibusdam scortari aut adulterium committere licet, ut loquitur Ariff. Lib. 2. Eth. Cap. 6. in talibus rectè aut non rectè faciendi vis in eo posita est, ut, quatenus & quo tempore & quomodo adulterium facere oporteat, animadvertatur, sed simpliciter & absolutè quidvis horum admittere, peccare est, Ex quo fonte errorem Michaelis Ephesii profuxisse dicit, Grot. de J. B. & P. Lib. 3. Cap. 19. §. 2. qui ad quintum Nicomachorum inquit, in tyranni Uxorem adulterium non committi, & hoc ipsum pari errore quosdam Judæorum Magistros de alienigenis statuisse. Sic etiam supra in bellis passim permilla legere licet, cum spectarent aliqui solam Injuriam in alienum corpus, cui subiacere quicquid hostile est, Juri armorum non in congruens judicantes, Grot. d. l. cap. 4. §. ult. ubi verò Grotius ipse statim hæc simul refutat, quod sc. non solum Injuria, sed ipse efferata libidinis actus hic considerandus, & quod is neque ad securitatem pertineat, neque ad pœnam, ac proinde non bello magis, quam pace impunitus esse debeat.

III. Poterit tamen quandoque Princeps accedente legitima causa mitius quid statuerè, impunitatem delicti commissi Reo concedere, vel ordinariam pœnam in extraordinariam convertere, modò cautè & circumspectè agat, & imprimis consideret, num delictum commissum Lege Divina sit capitale, & num circumstantiæ adsint urgentes, propter quas pœnam remittere vel mitigare possit. Nonnunquam enim causa quædam concurrere possunt, in quibus, quod ex Lege & Jure Divinò profusè sit capitale, ex circumstantiis facto & delicto accidentibus ita leve efficitur, ut capitaliter puniri planè non possit. Quas circumstantias Dd. communiter ratione causa, an sc. consultò quid perpetratum, ratione personæ, loci, temporis, qualitatis delicti, ejusdem quantitatis & eventus dividere solent, veluti in subsequentiis ulterius apparebit.

IV. Sciendum autem in antecessum, quod, quemadmodum

Num ob servandam inter homines societatem præcipuis Naturæ legibus, cum neq; quantitatem neq; qualitatem pœnæ definiant, in cunctis fere Civitatibus vis Legum civilium fuerit danda, ut etiam metu violentiæ humanæ ad eas servandas adigi possent, quibus alias reverentia Numinis parum efficax stimulus faciendo officio erat futurus, ita ut omnis quoque pœna in foro humano ad eundem scopum collimare debeat. Ut,

11 hinc proprie pœna non delinquenti debeat, tanquam aliquid, quod non rectè ipsi possit denegari, (nisi forsitan quatenus ipse inde emendandus est.) sed Societati, quæ isthac impunitate, aut maligna pœnæ dispensatione turbaretur. Unde

12 apparet ratio triti istius: Crescentibus delictis exasperandæ sunt pœnæ. Sicut contra, ubi vitium aliquod in mores abiit,

13 ut propter delinquentium multitudinem pœnæ exigendæ locis non restet, nisi per supplicia Civitatem prorsus exhaurire velis, aut evertere, Reipubl. necessitas pœnas remittere jubet, præsertim, cum nullo alio respectu necesse sit, hominem ab homine pœnam ob quodvis delictum sumere, nisi, ut Societas humana fervetur.

14 V. Et hæc ratio est, cur non omnibus eadem dicantur honestia atque turpia, sed quæ apud alios sunt decora, apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honestate remota putantur, vid. Cornel. Nep. in *Præf.* & Tacit. *L. 2. Annal.* Hinc Tiberius ad P. C. super querela proposita de luxu coercendo civitatis Romæ: *Quod si mecum, Viri strenui, Aediles consilium habuissent, nescio an suavisus fuerim, omittere potius prævalida & adulta vitia, quam hoc adsequi, ut palam fieret, quibus flagitiis impares essemus.* Tacit. *Lib. 3. Annal.* Maxime namque in Legibus præscribendis subditis, Princeps quidem respiciendum habet,

15 quid conveniat Juri Naturæ, & fieri oporteat, sed cum corrupta humani generis indoles capax amplius non videatur, ut actiones ejusdem Justitiæ universalis postulatis conformes reddat, & per consequens Respubl. ad ductum Justitiæ universalis exactè gubernari possit, indulgendum potius aliquid est à Principe vel Legislatore, ut majoribus malis hac ratione obviam iri possit, D. Stryk. *Nor. ad pr. Inst. de J. & J.*

VI. Undè fuit moralitas dispensationis Lupanariorum 16
& Concubinatus. Cum enim non tantum apud Afros & Græcos nulla amplius Civitatis pars superesset, quæ non plena for-
dibus, nulla intra Urbem platea, semita, quæ non lupanar, ad eò
omnia penè compita, omnes vias, quasi in foveas libidinū mu-
tassent, aut quasi retia prætexuissent, prout de nefandissimis il-
lis moribus conquerit Salviaus *Lib. 7. de Div. Provid.* sed etiam,
apud Romanos in multorum honestorum Virorum prædiis
Lupanaria exercerentur, quò facilius à promiscuo & infinito
fornicationis coitu abstinerent, concedebant Concubinatum, 17
non tantum fornicatione, sed etiam ipso Judæorum matrimo-
nio meliorem, cum in cõcubinato una tantum, & quidem extra
matrimonium concederetur, apud Judæos autem plures in
matrimonio permitterentur, vid. Dn. Ziegl. ad Grot. *Lib. 2.*
Cap. 5. §. 15. Quamvis autem & ipse Concubinatus contrarietur
honestati, quia tamen Salus publica ejus svasit permissionem, 18
secundum Justitiam particularem toleratus fuit, cum intem-
pestiva remedia delicta accendere soleant, non tollere, secun-
dum illud Taciti *Libr. 12. Annal. Cap. 54.* nec tam medicina pa-
raretur, quam clades & frues cadaverum fieret, vid. Tacit. *L. 1.*
Annal. Cap. 49.

VII. Et hinc probè distingvendum inter Actum pro- 19
prium & alteri tantum permissum: Qui enim aliquid permit-
tit seu tolerat, illud non prohibet, quia non potest, quia metu
majorum malorum impeditur, & eapropter Rempl. in casum
dare non decet. Adeoque permissio non est Actio, sed Actio-
nis potius negatio, nec Jus alicui concedit, Actiones moraliter
illicitas omninò licitè exercendi, nec efficit, ut ille Actus 20
non sit contra Jus Naturæ, aut extra pænæ divinitus immi-
nentis metum, sed impunitatem tantum præstat, Actum verò
ipsum in genere justorum non constituit, vel eundem appro-
bat svadeque, sed potius circumscribit, limitat & restringit.
Nam trita & in æquitate pariter naturali fundata est Regula:
Inferiorem non posse derogare vel abrogare legem superioris,
c. 4. X. de Usur. l. 4. ff. de Recept. qui arb. recep. Qui verò homini
hoc concesseris, ut ipse DEI Cratoris sui statutis contravenire

E

pos-

possit, *Deut. 4. vers. 2.* Maximè quod ad observacionem divinarum legum conscientia ratione obstrictus sit quilibet, etsi in universo hoc terrarum globo superiorem recognoscat neminem, vid. *Deut. 27. vers. ult. & Cap. 5. vers. 32. Paul. ad Galat. 3. vers. 10.*

21 VIII. Qua propter generalis notanda est Regula: Quod dispensatio tantum in coitu legibus civilibus damnato locum inveniat, quatenus Juri Divino aliquid superaddunt, c. 20. & 22 *seqq. c. 35. qv. 3. c. 1. c. 35. qv. 8.* Quod facit imprimis c. 2. dist. 10. Ubi traditur, non licere Imperatori aliquid contra divina mandata præsumere, nec quicquam, quod Evangelicis, Propheticis aut Apostolicis regulis obviet, agere. Cui consentaneum est illud Ambrosii: *Nolite gravare, Imperator, ut putes te in ea, quæ divina sunt, imperiale aliquod Jus habere: Noli te extollere, sed si vis divinus imperare, esto DEO subditus, in Epist. 33. ad Marcellin. Soror. c. conveniens. c. 23. qv. 8.*

23 IX. Hinc cum Incestus crimen Jure Divino expressè sit prohibitum, & eo etiam Jure inter ascendentes maximè & descendentes commissum capitale, *Levit. 20. vers. 22.* quod jam suo tempore agnovit Ovid. dum ita canit *Lib. 10. Metamorph.*

*Ultra autem sperare aliquid potes impia Virgo?
Nec quod confundas & Jura, & nomina sentis,
Tunc eris & Matris pellex, & adultera Patris,
Tunc Soror nati, generisq; vocabere Fratris,
Nec metues sacra crinitas angve Sorores,
Quas facibus sevis oculos atq; ora potentes
Noxia corda vident? At tu dum corpore non es
Passa nefas, animo nè concipe: nève potentis
Concubitu vetito Naturæ pollue sædus.*

25 Indubitato constat, quod ratione incestus nulla dispensatio
26 obtinere queat, nisi relevantes maximè circumstantiæ concurrant, ut si sub sit ignorantia, & sub figura matrimonii committatur, arg. l. fin. ff. de R. N. cujusmodi valdè notabile Exemplum suppeditat D. Müll. *Præf. Dom. Illustr. Cap. 4. Pof. 4.*

28 X. Licet autem de Jure moderno & provinciali Nuptiæ ni-

inter Confanguineos usq; ad secundum gradum lineæ æqualis & tertium inæqualis sint prohibitz, attamen quia hæc prohibitio in solo Jure positivo & municipali est fundata, propter probabilem aliquam rationem dispensationi locus datur, modo non subsit respectus Parentum & Liberorum. Cum nulla Juris Divini sanctio, nec sententia, nec ratio matrimonio confobrinorum & patruelium obstet, *Lev. 18. & 20.* quin potius Moses & Josua hujusmodi Nuptias concesserunt & approbarunt, ut de Mose legitur *Num. ult. Josue 15. & Jud. 1.* Nec non hoc in casu res ad Jus Comm. tantum redigitur, quo tale matrimonium expresse permissum, *S. 4. Inst. de Nupt. l. 67. §. 1. ff. de R. N. l. 19. C. de Nupt.*

XI. Quæ pariter quoque in Affinitate obtinere ex eo satis apparet, quod Maritus per matrimonium fiat una caro, ut sic eodem vinculo cognatis Uxoris jungatur. Nam in Affinitate una eademque graduum est computatio, eadem quoque erit prohibitio matrimonii, *Schneidw. ad tit. Inst. de Nupt. Rubr. de Arb. Affin. n. 9.* Et cum jam certum sit, quod dispensatio obtineat in gradu Confanguinitatis secundo lineæ æqualis, procul dubio obtinebit in gradu tertio & quarto lineæ inæqualis, cum ipsa naturalis ratio svadeat, quod in gradu proximior tanta non sit proximitas sanguinis, quæ in gradu propinquiore.

XII. Cæterum cum circa materiam Computationis non tantum respiciendum, an personæ, de quarum Affinitate quæritur, tales sint, & quo gradu, sed etiam quo genere conjunctæ sint, cum triplex Affinitatis genus constitutum, pro varietate triplicis matrimonii, quod nulla nova Cognatio intervenit & sexum semper mutavit, de generibus hæc Affinitatis nunc videndum. Et quidem secundo & tertio genere Affinitatis matrimonium non attentis gradibus permissum volunt, explosa Juris Pontificii sanctione, in *c. 12. c. 35. qv. 2. 3. per cap. pen. X. de Confanguin. & Affin.* ubi in secundo & tertio genere liberè matrimonium permittitur, conf. *Dn. Richt. P. 1. D. 10. num. 14. Hahn. ad Wesenb. de R. N. n. 4. Schneidw. d. l. n. 13.* sicut & in Facultate Juridica Francofurtensi *d. 18. Jul. Anno. 36*

1677. pro tali matrimonio pronunciatum, testatur D. Stryk. *Annot. ad Inst. de Nupt. Rubr. de Comput. Grad. Affin. §. 25.*

37 XIII. Iudex tamen Ecclesiasticus, quando res est integra, has personas graviter admonere debet, ut à tali matrimonio abstineant propter scandalum, cum imperitis facile hæc ratione occasio dari posset ad incestum. Si verò res non amplius est integra, sed celebrata jam sunt sponsalia, vel alias efficaci promissio facta, tunc tale matrimonium non dissuadendum judicaverunt Theologi & Juri Wittenbergenfes, attestante Beuff. *P. 2. C. 55. Quæ maximè illustrantur per Respons. Confist. Dresd. ap. Dedeken. Vol. 3. Consil. Theolog. Lib. 3. Sect. 6. n. 29.* Et eatenus D. Stryk. *d. l.* cum aliis Dd. concedit, ut quis Sororis denatæ Mariti Viduam in uxorem ducat, conf. Dn. Philipp. *Us. Pract. ad Inst. Lib. 1. Eclog. 67.*

39 XIV. Præterea, cum neque nudis Sponsalibus contrahatur Affinitas, nisi sequatur matrimonium, *§. 9. f. de Nupt.* nec etiam consensus cognationem ante copulam carnalem constituat, quæ matrimonium impediatur, Dn. Richt. *P. 1. Dec. 11. n. 16.* dispensatio obtineri poterit, qui defunctæ Sponsæ fororem in matrimonium ambit, præfuto prius in dubio, si crebra Sponsi cum Sponsa conversatio, Juramento purificationis, quod 40 Sponsam suam carnaliter non cognoverit. Quamvis cautè in dispensatione hac procedendum non dubitem, cum inverecundum videatur, eam in amplexus tuos ire, quæ osculis Patris, Filii vel Fratris maduit, ut loquitur Matth. in *l. 48. ff. tit. 3. cap. ult. n. 26.* allegatus à Dn. Brunn. in *Comm. ad l. 5. §. 8. C. de Incest. & Inutil. Nupt.* & scandalum facile oriri posset in Ecclesia, præfertim apud plebem, quæ inter Affinitatem inchoatam & consummatam vix distingvere novit.

42 XV. Insuper, cum Adulterium quoque tam grave delictum sit, ut Lycurgus nullam de Adulteris legem vel ideò festulisse dixerit, quod tanta apud Spartanos eo tempore pudicitia esset, ut neminem ejus criminis Reum arbitraretur, adeoque non immeritò & hic Coitus sub pœna capitali ipso Jure divino 43 damnatus, ut supra demonstratum: Quin capitalis hujus delicti pœna à Principe regulariter remitti, isque adeò de alie-

no benignus esse nequeat, post alios rectissime tenent Carpz.
Pr. Crim. P. ult. Qv. 150. n. 29. Limn. de Jur. Publ. Imp. Rom. Lib. 4.
Cap. 8. n. 283. Heig. Quest. Illustr. Part. 2. Qv. 24. n. 30.

XVI. Cessat tamen ordinaria gladii pœna, (1) Si Coniux 44
 pro Coniuge Adultero intercedat, arg. *Auth. sed hodie. C. ad L.*
Jul. de Adult. quod Jure Electorali Saxonico, si singulares quæ-
 dam concurrant circumstantiæ, etiam procedit in Adulterio
 primi generis, quod duplicatum vocant, *Decis. Elect. 82.* ibique
 Dn. Philipp. Dn. Richter. *Decis. 88. n. 89.* si vè expressa inter- 45
 cessione Injuriam sibi illatam Uxori Adulteræ remiserit Mari-
 tus, si vè tacita etiam ipso facto, si videlicet post Delictum ad-
 missum sciens cum ea concubuerit, cum ejusmodi copula sit
 actus amicitia; quam dum exercet Coniux innocens, nocen-
 tem recipere in pristinam amicitiam videtur, per complexus
 istos conjugales pristina maritali Societate, Adulterio disso-
 luta, redintegrata. Quamvis hoc casu, ut publico scandalo 46
 pariter fatiatur, relegatur pars nocens, & pars innocens sequi
 teneatur Conjugem adulterii rem abeuntem in exilium, nam
 remissio Mariti potest quidem civilem Actionem & civilem
 pœnam Adulterii tollere, non verò publicam vindictam.

XVII. Ne autem privilegium hoc Intercessionis Juri di- 47
 vino quodammodo contrarium nimis extendatur, vix admit-
 tendum illud, quod Carpz. *Prax. Crim. Qv. 55. n. 122.* statuit, remis-
 sionem innocentis prodesse etiam alteri parti, seu socio vel so-
 cia; criminis. Communiter enim Coniuges, quando pro Con- 48
 iuge decepta intercedunt, allegare solent, quod fuerit Maritus
 vel Uxor sua decepta & variis lenociniis illecta: Hinc, si ob re-
 missionem Uxoris factam etiam Corruptori parcendum, utiq;
 faciendum id esset propter varias artes & insidias alterius uxori
 factas, & sic malitia & dolus adulteri esset causa, cur uxori par-
 catur hætenus innocenti. Hæc gratia Uxori facta esset causa,
 cur etiam adultero parcatur: Causa enim causa est etiam causa
 causati. Dn. Bruan. *Process. Inquis. C. 9. n. 36.*

XIX. Quamvis etiam inter Sponsum & Sponsam verum 49
 consistat matrimonium, ut supra demonstratum, adeoq; & A-
 dulterium pariter à Sponso & in Sponsam committi queat,

probante Ulp. in l. 13. §. 3. ff. ad L. Jul. de Adult. & Alexandro l. 7. C. Eod. suffragante Autoritate Juris Divini, quo Sponfa aliena al-
 50 teri copiam sui faciens dicitur adultera, *Of. Cap. 4. vers. 13.* Juri Di-
 vino quoq; convenire videatur, ut stuprator Sponfa aliena
 51 perinde ut Adulter morte puniatur, *Deut. 27. vers. 23. & seqq.* Jure
 tamen Saxonico Sponfo vel Juvene soluto, cum alterius Spon-
 52 fa carnaliter se immiscente, pœna ordinaria Adulterii solet mit-
 tigi, & mitior quædam, scil. fastigationis ac perpetua relega-
 53 tionis dictari, per *Const. Elect. Eccles. Tit. von der Straffe der Unzucht und des Ehebruchs. §. würde aber auch iemand eines andern Braut / ehe der Bräutigam beygelegen / wis- sentlich beschlafen / so sollen beyde Personen zu Staupen geschlagen und des Landes ewig verwiesen werden. Quæ sanctio verbotenus repetita & confirmata in Ord. Marim. Punct. 4. §. würde auch.* In Casu autem controverfo, si Sponfus ad fœminam solutam accedat, cumq; ea rem habeat, adulter Spon-
 54 fus solummodo fastigatione, fœmina autem soluta temporali relegatione puniri debet, vid. *Carpz. d. l. Qu. 56. n. 26. & seqq.*
 XIX. An is, qui alterius uxorem meretricio more viventem
 55 cognoscit, pœna Adulterii ordinaria sit plectendus, an verò circa eandem dispensandum, dubitatur. Et quidem pœnam ordinariam requiri per l. 13. §. 2. ff. ad L. Jul. de Adult. videtur, cui tamen contrariatur l. 22. C. Eod. Quos textus conciliare solent, ut quidem mulier ordinaria pœna castigetur, & primus, qui eam corrumpit, sed cæteri pœna extraordinaria, *Cz. d. l. Qu. 57.* dum Maritus connivens ferè pro Lenone habendus, & Mulier,
 56 quæ multis se prostituit, Adulterum pellexisse præsumitur. Non verò, quod vinculum matrimonii semel ruptum, cum ex hac ratione nec Adultera puniri posset, conf. *Dn. Brunn. in Comment. ad d. l. 13.* Nec, si Uxor semel tantum se fortè stuprari passa
 57 à Juvene, postea à Marito alieno, Marito pœna ordinaria remittenda, cum d. l. 22. secundum Brunn, in *Comment. ad Eand.* non intelligenda sit de ea, quæ semel atq; iterum in corpus suum peccat, sed de ea, quæ semet à Marito separavit, vulgò se prostituit adeoq; prostibulum factum. Cum quo etiam facit
An. Matth. de Crim. Tit. 3. C. 1. n. 16.

XX. Præterea, si Vir, cujus Uxor malitiosè discessit, ad aliam 58
 Fœminam fuerit prolapsus, aut Uxor à Marito suo deserta, alium
 admiserit, pœna Adulterii mitigari solet, Carpzov. *Pr. Crim. Part.*
 2. *Qv. 58.* respectu tamen habito, quis causam desertioni præbue- 59
 rit, quamdiu abfuerit desertor, an pro mortuo vulgò habitus, cum
 posset aliquis desertioni causam præbere, ut licentius peccet, se-
 cundum Brunn. *Process. Inquis. Cap. 9. n. 39.* aut absentiam pro Cautè- 60
 la adhibere, quò dissolvatur Matrimonium, dum ex communi
 præsumptione intelligit difficulter conjugalis istius beneficii semel
 compotes factæ contra fervorem naturæ resistere posse, testante
 Imp. *in Nov. 2. C. 3.* in hoc maxima Uxoribus constituta cupiditate
 1. 2. *C. de Indict. Viduit. toll. Nov. 39. C. 2.* ut hinc vix fieri possit, quin
 pars deserta ope conjugali destituta, remedioq; uestionis & Jure
 suo interim privata, vitam ducat honestam, nec ad fornicationem
 vel adulterium se induci patiatur, Carpz. *Jurispr. Consist. Lib. 2. D.*
 209. *num. 1.*

XXI. Præter hos casus sunt adhuc modi, qui dispensatio- 61
 nem pœnæ Adulterii svadent, ut si quis innuptam existimaverit
 fœminam, quæ nupta erat, fortè quod prostaret in lupinari, aut
 pro stola gestaret togam, excusandus est à pœna capitis, quemad-
 modum ille excusatur, qui putabat mulierem à lege repudiatam
 esse, *l. pen. ff. d. s. si adulterare volens, præter spem stupraverit, aut re 62*
 vera nè quidem stuprum commiserit, cujusmodi Exemplum
 refert D. Stryk. *de J. S. Dissert. 19. Cap. 6. n. 52.* ex Harsdörffero de Mo- 63
 litore, qui cum fœmina quapiam de Adulterio incerto quodam
 loco consummando pactus, fœmina verò uxori negotium expo-
 nente ipsa uxor mutatis vestibus ad destinatum locum se contu-
 lit, ac Marito ignoranti semet supposuit. Quamvis enim in foro 64
 interiori etiam sit Adulterium, si Maritus cum soluta rem habeat,
 aliter tamen cœlestis Judex aliter Judex hujus seculi crimina exi-
 git, ille etiam eos adulteros pronunciat, qui aspiciunt mulierem
 animo libidinoso, Judex autem hujus seculi cogitationis pœnam 65
 nemini tribuit, *l. 18. ff. de Pœn.* Hinc etiam ejusmodi ignorantem
 ut adulterum non esse puniendum censent, cum eventus non re-
 sponderit intentioni, & ipso facto Adulterium non sit commis- 66
 sum, licet ob attentatum Adulterium, extraordinaria aliqua pœna
 sit afficiendus, conf. D. Brunn. *in Comm. ad. l. 8. ff. de his, qui nor. inf. n. 3.*

87 XXII. Vice versa autem, si femina, quæ maritum suum in vis esse ignorat, Juveni in pari opinione, ac si maritus mortuus, constituto sub figura matrimonii semet supponat, quamvis re vera bigamia committatur, cum maritus mortuus non sit, quod si tamen probabilibus præsumtionibus, indiciis aut testibus suffulti & moti existiment, priorem conjugem satis cessisse, aut pœnæ extraordinariæ tantum, aut si planè nulla culpa sit, absolutioni totali locus est, l. 18. C. ad L. Jul. de Adult. l. 11. §. Mulier. cum l. pen. ff. Eod. cum bigamia dolo contracta requiratur, ut pœnæ capitali locus sit, Art. 121. ibi: *betrügerlicher weise mit wissen und willen.*

69 XXIII. Probè tamen hoc casu respiciendum, si intra spatium, alter Conjux non redeat, an ex ratione probabili diutius absit, nec tamen animum deserendi Conjugem habeat, tunc enim certa de obitu ejus requiritur scientia, nè citra culpam Conjugè sua spoliatur. Qui verò malitiosè Conjugem suam deserit, non censetur fortunæ Injuria prohiberi, quò minus redeat, sed si tribus vicibus publicè in trium diversorum Dominorum territoriis citatus non compareat, præsumitur in perpetuum Conjugem suam deseruisse, impieque matrimonii sacris renunciasse, adeoq; mors ejus expectanda, planè non est, Hahn. *Select. Dissert. 14. d. 85.*

71 XXIV. Inter reliqua crimina venerea & delicta carnis ultimum, quidem est, sed omnium gravissimum, scèdissimum & Jure Divino pariter atq; humano detestabilissimum Sodomia, adeò, ut Autor Naturæ DEUS Opt. Max. hujus peccati indignitatem & scèdam malignitatem in cælum usq; clamare, & indè sui vindictam exposcere dicat, *Genes. 19. Exod. 22. vers. 19. Lev. 20. v. 15.* Atq; hinc quoq; delinquentibus
72 remitti vel condonari nequit, statuentibus Carpz. *Pr. Cr. Part. ult. Qv. 150. n. 29. Gebh. de Jur. Princ. Concl. 5. n. 6. Dan. l. 6. Pol. Christ. Cap. 3. Tit. de Jud. Crim. n. 11. Harprecht. §. 5. Inst. de Obl. qv. ex Del. nasc. n. 50. Damh. in Pr. Crim. Cap. de Remiss. 147. n. 6. Beat. in Sent. defm. P. 5. de Judicial. n. 30. & Ciuten. in Syllog. Res. Quotidianar. d. 8. lit. G. Heig. Part. 2. Qv. 24. n. 32.* Cœterum nunc exclamo cum Propertio *Lib. 3. Eleg. 23. vers. 15. Et 16. p. m. 276.*

Ecce coronate portum tetigere carine:

Trajecte fyrtes, anchora jacta mihi est.

DEO, Studiorum Promotori Optimo Maximo sit
LAUS HONOR ET GLORIA.

*Tu contra Themidos secreta volumi-
na tractas,*

Et gaudes studiis continuare dies.

*Nitere sic porrò, Themis amplos spon-
det honores,*

*Frontem laureola cinget, Amice,
nova.*

Hicce Politissimo atque Doctissimo Dno Autori, Com-
mensali suo, cum Francofurti degeret, Optimo,
Amico per dilecto felicissimos successus, tandemq;
præmia Studiorum condigna animitus adpre-
catur

Tob. Grang/ D.

Quod scelerum Vindex vetat, & Natura repellit,
Et damnant Leges Juraque cuncta nefas.

Hoc certè fugiant, paveant, meminisse recusent,
A CHRISTO quotquot nomina clara gerunt,

Quid verò Coitu magis execrabile restat

Illicito? Nihil; ut Litera sacra docet.

Quare Tibi STELTZNERE subest justissima causa

Hæc commonstrandì, ceu Tua scripta probant.

Et quoque jam rectè facis unicuique relinquens

Talia, quæ semper sunt fugienda probè.

En! Tibi quæ Francofurtum cum laude paravit,

Hac in Salana docta Cathedra videt.

Macte

Vir Per-Illustris & Reverendisime,

Domine Patrone ac Promotor Maxime,

 Uò humillimæ mentis subjectionem Reverendisimæ Tuæ Magnificentia testari, simulque me quam commendatissimum facere liceret, in eo omnis hûc usque cura atque animi sollicitudo stetit, ad id omnis Studiorum meorum ratio unice hætenus collimavit, postquam nuper non tantum Per-Illustri Tuo conspectu refoverer quam felicissimè, sed ita effusa Tua gratia mihi allucesceret, ut eandem etiam in Studiis meis promovendis promitteres benignissimam. Additus namque hac ratione animus timidis Musis, nec fortuna ipsis sua displicere amplius potest, postquam tanti Patroni favorem consequendi via demonstrata. Ut hinc neque in Generosissimæ

7117

*mam Tuam Magnific. me peccaturum autu-
marim, si devotissima Confidentia ad pedes
Tuos, DOMINE FAVENTISSIME, tene-
ros Studiorum meorum flores, qui matu-
ros cum annis dabunt fructus, si gratia Tua
servabuntur, tanquam debitæ Observan-
tiæ, Reverentiæ & Pietatis meæ candidis-
simum pignus solenni ritu Academico reli-
giosè depono. Quem cultum à Reverendis-
sima Tua Magnificentia placida fronte ad-
missum dum intellexero, simulque in poste-
rum de Gratia & Patrocinio Tuo securum,
me esse jusseris, eventu spes & optato deside-
ria mea exitu gaudebunt. Incolumem inter-
ea Te, Patriæ Columen, Generosiss. Fami-
liæ Splendorem & unicum laborum meorum
præsidium sospitet DEVS!*

Reverendissimæ Tuæ Magnificentia
Devotissimus Cuius
JOH. WOLFFGANG. Stelkner.

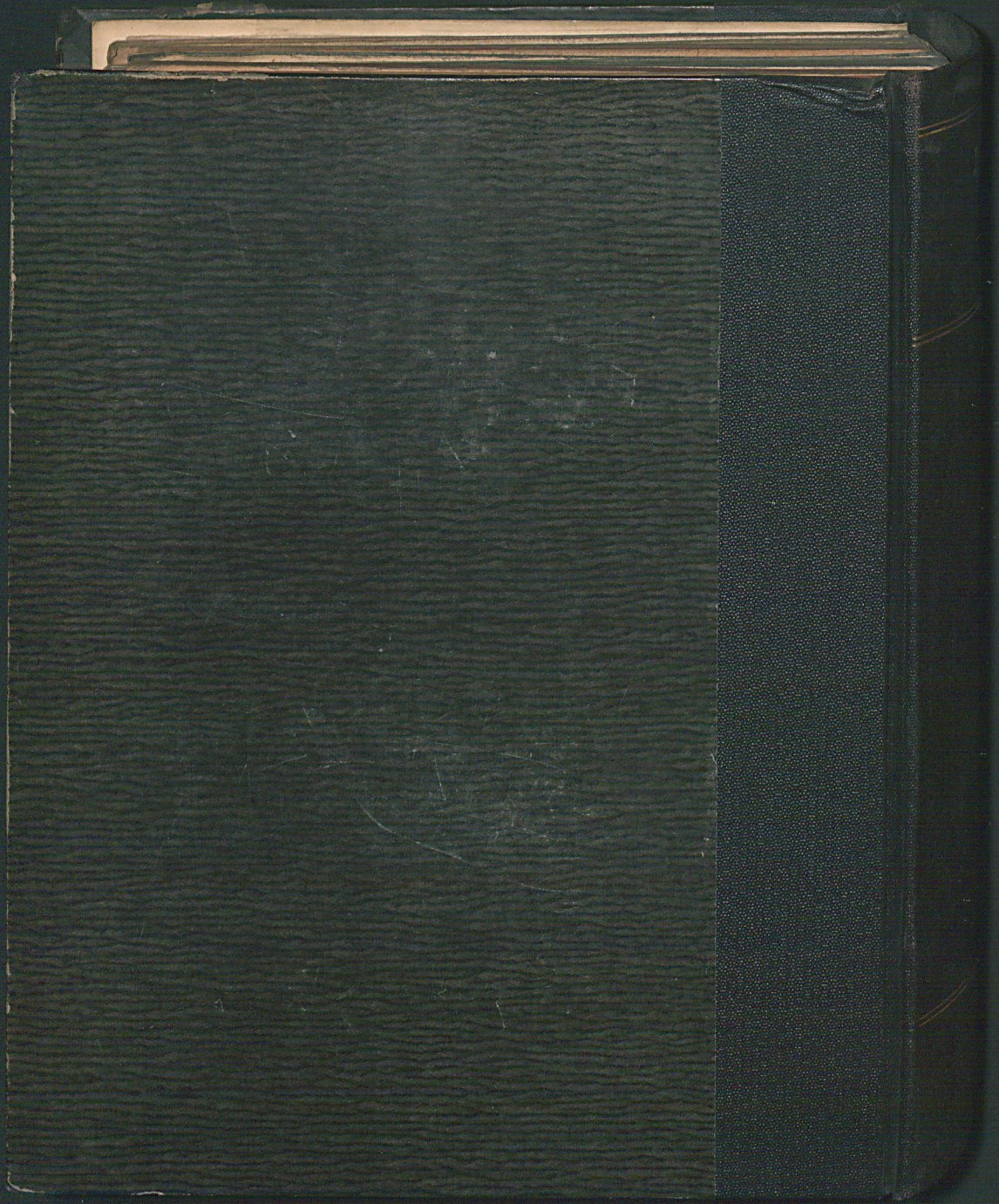

WMA

ULB Halle 3
003 142 973

B.I.G.

Farbkarte #13

Cr. 13. num. 3.

N. J. C. 1684, 5

I T A T E
orum *Ordinis*

6

Academia Fenens

AMNATO,

ESIDIO

L. K. Bechmann/

bern-Tröbra/

empti, Comitis Palatini

Famigeratissimi, Consilarii

natus Aslesforis Gravisimi,

otoris sui maximè

ndi,

DC LXXXIV.

C.

SPONDENS.

GANG. Stelkner/
March.

Æ

SIANIS.

